

Een kind in de pleegzorg: ontwikkeling, relaties en terugplaatsing

Elsa J. Peuchen

Universiteit Leiden

Elsa Peuchen

September 2012

Masterscriptie Orthopedagogiek

Afstudeerrichting Jeugdhulpverlening

Begeleiders: Dhr. Dr. P.M. van den Bergh & Mw. Dr. A.M. Weterings

Samenvatting

Het onderhavige dossieronderzoek naar de ontwikkeling van pleegkinderen vanaf het moment van uithuisplaatsing is uitgevoerd bij Bureau Jeugdzorg Overijssel. Onderzocht is of samenhang bestaat tussen de ontwikkeling van het kind, de relatie met pleegouders en de frequenties van oudercontacten. Hierbij zijn verplaatste en niet-verplaatste pleegkinderen met elkaar vergeleken. Indien het kind is teruggeplaatst naar zijn ouder(s) zijn gegevens verzameld over de ontwikkeling van het kind, de relatie tussen ouder(s) en kind na terugplaatsing en het contact met de ex-pleegouders.

De onderzoeksgroep bestaat uit 102 pleegkinderen, 54 jongens en 48 meisjes. De gemiddelde leeftijd is zes jaar en zes maanden.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een kwantitatief format.

Uit het onderzoek blijkt dat verplaatste kinderen gemiddeld meer problemen hebben in hun ontwikkeling dan niet-verplaatste kinderen, met name op emotioneel gebied, en dat er gemiddeld meer problemen zijn in de relatie met de pleegouders. Verplaatsingen belemmeren de opbouw van een duurzame relatie met pleegouders.

Er is een duidelijk positief verband gevonden tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie met zijn pleegouders: hoe minder problemen in de relatie met de pleegouders, hoe minder ontwikkelingsproblemen bij het kind. Er blijkt geen samenhang te zijn met de frequentie van oudercontacten.

Er zijn 21 kinderen teruggeplaatst, waarvan een kwart (vijf kinderen) opnieuw uit huis is geplaatst. Er is geen verband gevonden tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van contact met de ex-pleegouders.

De uitkomsten van het onderzoek benadrukken het belang van een duurzame relatie van het kind met pleegouders. Deze relatie zal ondersteund moeten worden, wil men het ontwikkelingsbelang van het kind kunnen bevorderen.

Keywords: pleegzorg, ontwikkeling, relatie, pleegouders, oudercontacten, terugplaatsing.

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie over de ontwikkeling, relaties en terugplaatsing van het kind in de pleegzorg. Bij de bekendmaking van de onderwerpen voor het laatste onderdeel van mijn studie, het masterproject, werd mijn interesse gewekt door de pleegzorgprojecten. Naast mijn studie heb ik als pedagogisch medewerker gewerkt met meerdere pleegkinderen. Het is ongelooflijk hoeveel invloed de relatie met de primaire verzorger op een kind kan hebben. In november 2011 ben ik vol goede moed gestart met het masterproject. Helaas heeft de stichting waarbinnen het onderzoek zou worden uitgevoerd zich in december teruggetrokken. Na deze tegenslag is door de inzet van één van mijn begeleiders, mevrouw Weterings, een nieuwe mogelijkheid gevonden. Bureau Jeugdzorg Overijssel was bereid medewerking te verlenen aan een dossieronderzoek naar pleegzorgplaatsingen. In februari 2012 is het dossieronderzoek in Zwolle van start gegaan. Bureau Jeugdzorg Overijssel heeft ons bijzonder hartelijk ontvangen. Aan de hand van een aantal criteria is zorgvuldig een lijst met namen en geboortedata van pleegkinderen samengesteld. De betreffende dossiers zijn opgezocht en iedere keer netjes voor ons klaargezet. Er is adequate ondersteuning geboden bij het wegwijs worden in de dossiers en het computersysteem. Graag wil ik de heer Tijs, mevrouw Lohuis, mevrouw Stuijt en mevrouw Smit hartelijk danken voor hun grote inzet voor dit onderzoek. Zonder hen was dit onderzoek niet mogelijk geweest. In april is de dataverzameling afgerond. Uit het onderzoek zijn interessante resultaten gekomen. Ik hoop dat mijn onderzoek een bijdrage kan leveren aan het onderzoeksveld van de pleegzorg. Door het lezen van de dossiers, literatuur en de gesprekken met mevrouw Weterings heb ik veel geleerd over de pleegzorg en is mijn interesse voor de pleegzorg nog meer gegroeid. Hierbij neem ik graag de gelegenheid mevrouw Weterings en de heer van den Bergh hartelijk te bedanken voor de begeleiding en feedback. Daarnaast wil ik Michael, mijn ouders en Kitty bedanken. Zij hebben mij gedurende het gehele proces gesteund, met mij meegedacht en mij gemotiveerd om door te gaan bij tegenslagen.

Elsa Peuchen

September, 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	6
1. Theoretisch kader	7
1.1 Juridisch kader	7
1.2 Ontwikkeling pleegkind	8
1.3 Relatie tussen kind en pleegouders	9
1.4 Oudercontacten	10
1.5 Terugplaatsing	10
1.6 Continuïteit van de pleegzorgplaatsing	11
2. Onderzoeksopzet	13
2.1 Vraagstelling	13
2.2 Onderzoeksgroep	14
2.3 Onderzoeksprocedure	15
2.4 Meetinstrument	15
2.5 Betrouwbaarheid van de gegevens	18
2.6 Analyses	18
3. Resultaten	20
3.1 Beschrijving van de onderzoeksgroep	20
3.2 Resultaten per deelvraag	21
3.2.1 <i>De ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing</i>	21
3.2.2 <i>De relatie tussen kind en pleegouders</i>	24
3.2.3 <i>Oudercontacten</i>	26
3.2.4 <i>Verband ontwikkeling kind en relatie tussen kind en pleegouders</i>	29
3.2.5 <i>Verband ontwikkeling kind en frequentie oudercontacten</i>	30
3.2.6 <i>De relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing</i>	30
3.2.7 <i>Contact met ex-pleegouders na terugplaatsing</i>	32
3.2.8 <i>Verband ontwikkeling kind en frequentie contact ex-pleegouders na terugplaatsing</i>	32
4. Discussie	33
4.1 Conclusie en discussie per deelvraag	33
4.1.1 <i>De ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing</i>	33

4.1.2 <i>De relatie tussen kind en pleegouders</i>	34
4.1.3 <i>Oudercontacten</i>	35
4.1.4 <i>Verband ontwikkeling kind en relatie tussen kind en pleegouders</i>	36
4.1.5 <i>Verband ontwikkeling kind en frequentie oudercontacten</i>	36
4.1.6 <i>De relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing</i>	37
4.1.7 <i>Contact met ex-pleegouders na terugplaatsing</i>	37
4.1.8 <i>Verband ontwikkeling kind en frequentie contact ex-pleegouders na terugplaatsing</i>	37
4.2 <i>Conclusie</i>	38
4.2.1 <i>Pleeggezin, internaat of gezinshuis</i>	38
4.2.2 <i>De ontwikkeling van het kind</i>	38
4.2.3 <i>De relatie tussen kind en pleegouders</i>	38
4.2.4 <i>Oudercontacten</i>	39
4.2.5 <i>Terugplaatsing</i>	39
4.3 <i>Sterke en zwakke punten van het onderzoek</i>	39
4.4 <i>Aanbevelingen</i>	39
Literatuurlijst	40
Bijlage 1 – Tabellen	45
Bijlage 2 – Overzicht frequenties gehele onderzoeksgroep	48

Inleiding

The world knows how to straighten out a spoiled child but never makes it up to a child deprived.
~Robert Brault, 2011

De afgelopen jaren is sprake geweest van een forse groei van de pleegzorg. Deze toename lijkt nu te stabiliseren (Pleegzorg Nederland, 2011). In 2010 hebben 24.150 kinderen gebruik gemaakt van pleegzorg. De pleegzorgcapaciteit is in 2010 met 103 pleeggezinplaatsingen uitgebreid (Pleegzorg Nederland, 2011). Het aanbod van pleegzorg sluit echter nog steeds niet aan op de vraag. Vooral voor intensievere vormen van pleegzorg is het moeilijk om gezinnen te vinden. Het gaat hier om kinderen met ernstige emotionele en/of gedragsproblemen (Pleegzorg Nederland, 2011). Gedragsproblemen bij een kind verhogen de kans op voortijdige beëindiging van de pleegzorgplaatsing (Fisher, Burraston, & Pears, 2005; James, 2004; Leathers, 2006). De problemen van pleegkinderen bij komst in het pleeggezin zijn de afgelopen jaren sterk toegenomen (Van den Bergh & Weterings, 2010c). Het is zeer zorgelijk te noemen dat 95% van de pleegkinderen emotionele problemen vertoont bij komst in het pleeggezin (Van den Bergh & Weterings, 2010c). Het is van belang de problematiek van pleegkinderen in kaart te brengen om tijdig te kunnen ingrijpen en tevens te voorkomen dat pleegouders overbelast raken. Zo kan het risico op een beëindiging van de pleegzorgplaatsing worden verminderd (Van Holen, Vanderfaellie, & Trogh, 2007).

Ook op beleidsniveau is het van groot belang inzicht te verschaffen in de ontwikkeling van kinderen in een pleeggezin. De Wet op de Jeugdzorg uit 2005 vormt een wettelijke basis voor de jeugd- en pleegzorg. Deze stelt dat zorg aan moet sluiten bij de behoeften van een cliënt, zo kort en zo licht mogelijk moet zijn en zo dicht mogelijk bij huis moet worden geboden (Van der Linden, Ten Siethoff, & Zeijlstra-Rijpstra, 2009). De jeugdzorg werkt vraaggericht en gaat uit van het recht van ouders op opvoeding van hun kind (Van der Linden, Ten Siethoff, & Zeijlstra-Rijpstra, 2009). Er is geen toetsingskader en dus geen controle op de uitvoer van het werk in de jeugd- en pleegzorg (Van den Bergh & Weterings, 2010b). Vóór 1995 hield de kinderrechter toezicht op de uitvoering van de ondertoezichtstelling (OTS). Door een wetswijziging in 1995 is dit toetsingskader komen te vervallen. Dit heeft er toe geleid dat beleid op verschillende manieren kan worden uitgevoerd (Van den Bergh & Weterings, 2010b). Om niet aan de ontwikkeling van het kind voorbij te gaan, is het van belang onderzoek uit te voeren naar het verloop van pleegzorgplaatsingen. Hierin staat het belang en welzijn van het kind centraal (Van den Bergh & Weterings, 2006).

Hoofdstuk 1. Theoretisch kader

1.1 Juridisch kader

Het onderhavige onderzoek betreft alleen pleegkinderen waarbij een kindbeschermingsmaatregel van toepassing is. Bij een plaatsing in het zogenaamde vrijwillig kader behouden de ouders volledig gezag. Beleid ten aanzien van de plaatsing is dan moeilijker uit te voeren. Het juridisch kader omtrent plaatsing in het vrijwillig kader zal om deze reden niet worden besproken.

Niet ieder kind groeit op in een veilig, stabiel gezin. Als de ontwikkeling van een kind ernstig bedreigd wordt, kan de kinderrechter op verzoek van Bureau Jeugdzorg en de Raad van de Kinderbescherming een ondertoezichtstelling (OTS) uitspreken (Quik-Schuijt, 2010). Dit is een gezagbeperkende maatregel waarbij door middel van hulp en steun wordt geprobeerd de bedreiging van de ontwikkeling van het kind op te heffen. De gezinsvoogd kan de ouder met gezag en het kind van twaalf jaar of ouder aanwijzingen geven in het kader van een OTS. Deze schriftelijke aanwijzingen moeten worden opgevolgd¹ (Quik-Schuijt, 2010). Een kind kan voorlopig onder toezicht worden gesteld indien er een crisissituatie is ontstaan en het onderzoek naar een OTS nog niet is afgerond (Quik-Schuijt, 2010). Een voorlopige OTS (VOTS) heeft een maximale termijn van drie maanden. Vaak wordt tevens verzoek gedaan tot een machtiging uithuisplaatsing (Quik-Schuijt, 2010). Het meest verstreckende middel in het kader van een OTS is uithuisplaatsing van het kind. Het kind kan dan in een pleeggezin worden geplaatst (Quik-Schuijt, 2010). Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de meest voorkomende aanleidingen voor een uithuisplaatsing pedagogische onmacht (61%) en een psychische stoornis van de moeder (51%) betreffen (Van den Bergh & Weterings, 2010a). Daarbij is opvallend dat ontwikkelingsproblemen (3%) bij het kind nauwelijks een overweging vormen bij een uithuisplaatsing (Van den Bergh & Weterings, 2010a). Het doel van de pleegzorg is het kind een omgeving te bieden waarin het zich optimaal kan ontwikkelen (Van den Bergh & Weterings, 2010b). De machtiging uithuisplaatsing kan maximaal een jaar duren of zo lang de OTS duurt (Quik-Schuijt, 2010). Terugplaatsing naar de ouders kon tot midden 2012 zonder machtiging van de kinderrechter, daar dit niet werd gezien als ‘ingrijpen in het gezinsleven’ (van ouder en kind). Bij terugplaatsingen moet Bureau Jeugdzorg melding doen bij de Raad, waarna de Raad een onderzoek uit moet voeren om de terugplaatsing te toetsen (Quik-Schuijt, 2010). Als pleegouders vinden dat terugplaatsing onverantwoord is, kunnen zij Bureau Jeugdzorg verzoeken de terugplaatsing niet uit te voeren. Om de terugplaatsing te handhaven dient Bureau Jeugdzorg pleegouders binnen twee weken een schriftelijk antwoord te geven. Indien Bureau Jeugdzorg bij het besluit blijft, kunnen pleegouders in beroep gaan bij de kinderrechter (Quik-Schuijt, 2010). In 2012 is echter in de Tweede Kamer een motie aangenomen die inhoudt dat iedere terugplaatsing door de kinderrechter moet worden getoetst. De motie is ingediend door mevrouw Kooiman van de SP.

¹Een eventuele nieuwe partner van de ouder is niet genoodzaakt deze aanwijzingen op te volgen (Quik-Schuijt, 2010).

Een voorlopige voogdij (VOVO) wordt uitgesproken indien ernstig gevaar voor het kind voorkomen moet worden (Quik-Schuijt, 2010). Kinderen worden voorlopig onder voogdij van Bureau Jeugdzorg geplaatst wanneer er geen gezagsdrager is over het kind of de ouder met het gezag dit niet uitoefent. Een VOVO kan ook worden uitgesproken indien er een onderzoek plaatsvindt naar een ontheffing of ontzetting van de ouder(s) (Quik-Schuijt, 2010). De maatregel duurt maximaal zes weken, tenzij om een voorziening in het gezag is verzocht.

Indien de ouder ongeschikt of onmachtig is, kan een ouder van het gezag worden ontheven. Het gezag kan worden overgedragen aan Bureau Jeugdzorg of aan pleegouders (Quik-Schuijt, 2010).

1.2 Ontwikkeling pleegkind

Het verliezen van het ouderlijk gezin door uithuisplaatsing is traumatisch voor een kind (Bruskas, 2008). Een scheiding van de primaire verzorgers kan leiden tot gevoelens van verwerping, schuld en schaamte, vijandigheid en woede. Vervolgens kunnen afgebroken pleegzorgplaatsingen of verplaatsingen de ontwikkeling van het kind opnieuw negatief beïnvloeden (Bruskas, 2008; Vanderfaellie & Van Holen, 2010). Hoewel pleegzorg handelt met goede intenties om het kind te beschermen tegen gevaar, neemt de kwetsbaarheid van de al fragiele populatie toe (Bruskas, 2008). Een kind in de pleegzorg heeft meer nodig dan een vervangend gezin die veiligheid, eten en een dak boven het hoofd kan bieden. Voor de ontwikkeling van een kind is het essentieel relaties op te bouwen die in veiligheid en welzijn voorzien (Bruskas, 2008). Uit onderzoek is gebleken dat een pleeggezin betere ontwikkelingskansen biedt dan een tehuis, omdat er een veilige gehechtheidsrelatie kan worden opgebouwd binnen een pleeggezin (Van IJzendoorn & Juffer, 2006). Een veilige gehechtheid houdt in dat een kind nabijheid en contact zoekt met een specifieke opvoeder in stressvolle situaties (Bowlby, 1982). In een veilige gehechtheidsrelatie ontstaat bij het kind een basaal vertrouwen in de ander en in zichzelf (Van den Bergh, Weterings, & Schoenmakers, 2010). Zo wordt vroeg in het leven de grondslag gelegd voor latere relaties. Het kind vormt een intern werkmodel voor het omgaan met sociale relaties. Het kan emotionele relaties aangaan en onderhouden. Bij een gedepriveerd kind is dit interne werkmodel niet adequaat ontwikkeld (Van den Bergh et al., 2010). De kwaliteit en patronen van relaties voorspellen veerkracht of onvermogen om met stressvolle situaties om te gaan (Bowlby, 1988). Voorwaarden voor het realiseren van een veilige gehechtheidsrelatie tussen pleegouders en pleegkind zijn continuïteit van de pleegzorgplaatsing en sensitiviteit van de pleegouders (Van IJzendoorn, 2010). Dit houdt in dat er duurzaamheid nodig is om een gehechtheids- en opvoedingsrelatie te kunnen opbouwen en dat pleegouders moeten ingaan op gehechtheidssignalen van het kind (Van den Bergh & Weterings, 2007; Van den Bergh et al., 2010).

Het welzijn van een kind wordt bepaald door zowel biologische als psychosociale factoren. Kinderen in de pleegzorg zijn kwetsbaar op beide gebieden (Silver & Dicker, 2007). Vroege ervaringen van mishandeling en verwaarlozing, een geschiedenis van scheiding en verlies

gecombineerd met mogelijke biologische en genetische kwetsbaarheden leiden tot een zeer hoog risico van ernstige psychosociale problematiek (Kerker & Dore, 2006). In de Verenigde Staten hebben Burns et al. (2004) een onderzoek uitgevoerd naar de psychische gezondheid van kinderen met achtergronden van mishandeling en verwaarlozing. Bijna de helft (48%) van deze kinderen manifesteert emotionele en/of gedragsproblemen (Burns et al., 2004). Van alle pleegkinderen hebben kinderen die als gevolg van verwaarlozing en/of mishandeling in een pleeggezin zijn geplaatst, het hoogste risico op emotionele en gedragsproblemen (Silver & Dicker, 2007). Clausen, Landsverk, Ganger, Chadwick en Litrownik (1998) hebben aangetoond dat pleegkinderen veel psychische en gedragsproblemen laten zien. In dit Amerikaanse onderzoek scoorde vijfenzeventig tot tachtig procent van de kinderen in het klinisch of grensgebied op gedragsproblemen en/of sociale competentie van de CBCL (Clausen et al., 1998). In Nederland rapporteren Van den Bergh en Weterings (2010c) dat 95% van de pleegkinderen bij komst in een pleeggezin emotionele problemen laat zien. Daarnaast vertoont 80% van de pleegkinderen lichamelijke problemen, 79% motorische problemen, 66% taalproblemen, 62% sociale problemen met betrekking tot de omgang met andere kinderen en 61% sociale problemen met betrekking tot het functioneren (Van den Bergh & Weterings, 2010c). Uit onderzoek naar pleeggezinnen en dossieronderzoek is echter gebleken dat kinderen zich positief ontwikkelen in een pleeggezin (Van den Bergh & Weterings, 2010a; Van den Bergh & Weterings, 2010c; Van Duijn, 2009). Pleegkinderen hebben na enige tijd in het pleeggezin minder lichamelijke klachten en emotionele problemen. Ook functioneren zij beter op sociaal gebied dan bij komst in het pleeggezin (Van den Bergh & Weterings, 2010a; 2010c). Na een verblijf van vijf jaar zijn de problemen in de ontwikkeling van het kind significant afgenomen (Van Duijn, 2009).

1.3 Relatie tussen kind en pleegouders

De relatie met pleegouders is bepalend voor het welbevinden van het kind (Maaskant, Hermanns, & Bos, 2007). Een positieve, bekrachtigende relatie met pleegouders stimuleert pleegkinderen meer vertrouwen te hebben in de wereld om hen heen en deel te nemen aan nieuwe situaties (Andersson, 2005). De leeftijd van het kind speelt een belangrijke rol in de relatie met pleegouders. Zeer jonge kinderen zijn een relatief korte periode blootgesteld aan omstandigheden die bedreigend zijn voor de ontwikkeling. Couturier en Tak (2002) stellen dat kinderen die vóór de leeftijd van zes maanden uit huis zijn geplaatst, minder negatieve gevolgen ondervinden in de relatie met hun pleegouders. Daarbij roepen uiterlijke kenmerken van kinderen onder de tien maanden een verzorgende respons op bij pleegouders (Ritter, Casey, & Langlois, 1991). Onderzoek onder adoptiekinderen laat eenzelfde resultaat zien, namelijk dat adoptie voor de leeftijd van twaalf maanden leidt tot meer kans op veilige hechting met de adoptieouders (Van IJzendoorn & Juffer, 2006). Pleegkinderen die al ouder zijn, hebben langer in een depriverende omgeving gezeten, waardoor zij minder vertrouwen hebben in pleegouders (Strijker, 2006). Stovall en Dozier (2000) stellen dat als kinderen ouder zijn dan tien

maanden, zij vaak weerstand vertonen in de relatie met pleegouders. In een onderzoek van Lindhiem en Dozier (2007) komt naar voren dat pleegouders zich minder verbonden voelen met kinderen die hoog scoren op probleemgedrag. In een onderzoek van Tamtelahitu (2009) is door middel van een relatiediagram onderzocht hoe belangrijk kinderen hun pleegouders vinden. Circa 80% van de pleegkinderen zet pleegvader en pleegmoeder in het relatiediagram. De helft van de vaders staat in het relatiediagram en bijna 70% van de moeders. Ouders worden vaak op een minder nabije plaats gezet dan pleegouders, afhankelijk van de leeftijd bij komst en de duur van verblijf (Tamtelahitu, 2009; Weterings & Van den Bergh, 2012). Hoe jonger het kind in het pleeggezin is gekomen en/of hoe langer het kind in het pleeggezin woont, hoe minder vaak de ouders worden genoemd als belangrijk voor het kind (Tamtelahitu, 2009; Weterings & Van den Bergh, 2012).

1.4 Oudercontacten

Terwijl het kind een veilige gehechtheidsrelatie opbouwt met pleegouders, blijven ouders, indien mogelijk, een rol spelen in het leven van het kind. Artikel 1:257, lid 5 van het Burgerlijk Wetboek stelt dat ouders recht hebben op omgang met hun kind. Oudercontacten kunnen positief bijdragen aan de ontwikkeling van het kind (Weterings & Van den Bergh, 2010). Zo kunnen oudercontacten betekenis hebben voor de identiteitsontwikkeling (Weterings & Van den Bergh, 2010). Indien mogelijk wordt een bezoeksregeling getroffen tussen ouder en kind (Van den Bergh & Weterings, 2007). Uit onderzoek is echter gebleken dat oudercontacten regelmatig leiden tot probleemgedrag bij het kind (Weterings & Van den Bergh, 2010). Ongeveer dertig procent van de pleegkinderen vertoont een terugval in de relatie met pleegouders na contact met ouders (Benoist, 2009). Oudercontacten kunnen goed verlopen als er duidelijkheid is over het doel van de plaatsing en de betekenis van de ouder in het leven van het kind (Weterings & Van den Bergh, 2010). Ook Van Lieshout (2001) geeft dit aan en stelt dat het belangrijk is voor de ontwikkeling van het kind om te weten waar het kind zal opgroeien.

1.5 Terugplaatsing

Bij pleegzorgplaatsingen wordt veelal gestreefd naar terugplaatsing bij de ouder(s) (Vanderfaeillie & Van Holen, 2010). Longitudinaal onderzoek van Andersson (2009) laat zien dat teruggeplaatste kinderen in meer of mindere mate onafgebroken contact hebben gehad met moeder en in een aantal gevallen vader. Naast het verloop van de oudercontacten is de kans op terugplaatsing gerelateerd aan pleegkindkenmerken en ouderkenmerken (Vanderfaeillie & Van Holen, 2010). Een belangrijk pleegkindkenmerk is probleemgedrag. Landsverk, Davis, Ganger, Newton en Johnson (1996) hebben onderzoek uitgevoerd naar de invloed van het psychologisch functioneren van een kind op de kans op terugplaatsing. Hieruit kwam naar voren dat de kinderen met emotionele en/of gedragsproblemen vijftig procent minder kans hadden op terugplaatsing dan de kinderen zonder problemen. Dus hoe meer probleemgedrag een kind laat zien, hoe kleiner de kans is op terugplaatsing. Een mogelijke

verklaring is dat het disfunctioneren van het kind gevolg is van pedagogische en/of affectieve verwaarlozing. Een andere mogelijkheid is dat kinderen die probleemgedrag vertonen gezien worden als moeilijker hanteerbaar voor de ouder(s) met verminderde opvoedingsvaardigheden, waardoor men minder geneigd is het kind terug te plaatsen (Landsverk et al., 1996). Het blijkt dat kinderen die jonger zijn dan één jaar minder vaak worden teruggeplaatst bij ouders. Hetzelfde geldt voor adolescenten (Vanderfaellie & Van Holen, 2010). Verklaringen geven de onderzoekers niet. Wel is begrijpelijk dat kinderen die nog geen jaar oud zijn op die leeftijd minder vaak teruggeplaatst worden, omdat de verzorging van een baby waarschijnlijk (te) veel vraagt van de ouders. Vanderfaellie en Van Holen hebben geconcludeerd dat de kans op terugplaatsing minder is bij kinderen met een langere hulpverleningsgeschiedenis en kinderen in een netwerkpleeggezin. Ouderkenmerken spelen tevens een rol in de kans op terugplaatsing (Vanderfaellie & Van Holen, 2010). Als ouders een beperkte ontwikkeling van het (opvoedings)gedrag laten zien, onvoldoende betrokken zijn (bijvoorbeeld afspraken niet nakomen) of ambivalente gevoelens hebben over de terugkeer van het kind, verkleint dit de kans op terugplaatsing (Vanderfaellie & Van Holen, 2010). Er is meer onderzoek gedaan naar terugplaatsingen, waaronder door Brussee (2012). Onderzoek van Brussee (2012) toont aan dat een netwerkpleeggezin de kans op terugplaatsing juist vergroot. Hierbij heeft zij aangegeven dat het van belang is dat ouders na de uithuisplaatsing leren meer beschikbaar te zijn, bijvoorbeeld door het leren van opvoedingsvaardigheden en/of door vermindering van hun psychische problematiek (Brussee, 2012).

1.6 Continuïteit van de pleegzorgplaatsing

Bureau Jeugdzorg heeft de verantwoordelijkheid over de pleegzorgplaatsing en begeleiding van de ouders (Quik-Schuijt, 2010). De duur en de inhoud van de plaatsing worden bepaald door Bureau Jeugdzorg. Zij neemt beslissingen ten aanzien van het kind (Quik-Schuijt, 2010). Als Bureau Jeugdzorg bepaalt dat terugplaatsing niet mogelijk is, is het van belang een stabiele leef- en opvoedingssituatie te creëren. Zo krijgt het kind de kans zich gunstig te ontwikkelen (Kalverboer & Zijlstra, 2006). Aan deze belangrijke voorwaarde kan echter voor veel pleegkinderen niet worden voldaan. Gebleken is dat ongeveer dertig procent van de langdurige pleegzorgplaatsingen ongunstig wordt afgebroken (Strijker & Zandberg, 2001, zoals beschreven in Van Oijen & Strijker, 2010). Beëindigingen van pleegzorgplaatsingen kunnen leiden tot het ontstaan van een nieuw trauma, welke grote gevolgen heeft voor het functioneren en welbevinden van het kind (Van den Bergh & Weterings, 2007). Tevens is bewezen dat beëindigingen van pleegzorgplaatsingen geassocieerd zijn met negatieve effecten in het brein (Fisher, Bruce, Abdullev, Mannering, & Pears, 2011).

Uit onderzoek is herhaaldelijk gebleken dat probleemgedrag van kinderen het risico op het afbreken van pleegzorgplaatsingen verhoogd (Fisher et al., 2011; Fisher, Burraston, & Pears, 2005; James, 2004; Leathers, 2006). Fisher et al. (2011) concluderen dat probleemgedrag afneemt als

pleegouders positief om leren gaan met het probleemgedrag van het kind aan de hand van preventieve interventies. Deze interventies leiden tot een verminderd risico op het afbreken van pleegzorgplaatsingen (Fisher et al., 2011).

Hoofdstuk 2. Onderzoeksopzet

2.1 Vraagstelling

Het onderhavige dossieronderzoek bekijkt de ontwikkeling van kinderen vanaf het moment van de uithuisplaatsing. Er zal een tweedeling worden gemaakt in de onderzoeksgroep, waarbij verplaatste kinderen en niet-verplaatste kinderen worden onderscheiden. Onder verplaatste kinderen vallen de kinderen die vanuit het eerste pleeggezin zijn teruggeplaatst en/of overgeplaatst naar een ander pleeggezin. Onder niet-verplaatste kinderen vallen kinderen die nog steeds in het eerste pleeggezin zitten. De ontwikkeling van het kind bij uithuisplaatsing wordt bekeken voor de gehele onderzoeksgroep ($N = 102$). Van de kinderen die meerdere malen verplaatst, wordt de ontwikkeling bekeken in het eerste reguliere pleeggezin, bij eventuele terugplaatsing en in het huidige pleeggezin. Van de kinderen die nog in het eerste pleeggezin zitten, wordt de ontwikkeling bekeken in het huidige pleeggezin. Er wordt gekeken naar de samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders tijdens de huidige plaatsing. Daarnaast wordt onderzocht of de frequentie van de oudercontacten een rol spelen in de ontwikkeling van het kind. Indien terugplaatsing tot de mogelijkheden behoort, is een zorgvuldige bezoekerregeling de basis voor het onderhouden en verbeteren van familiebanden (Kessler & Greene, 1999). Bezoeken kunnen na verloop van tijd uitgebreid worden in duur en frequentie, zodat terugplaatsing zo natuurlijk mogelijk kan plaatsvinden (Kessler & Greene, 1999). Als een kind is teruggeplaatst, zal het onderhavige dossieronderzoek de relatie tussen ouder en kind en de frequentie van het contact met de ex-pleegouders in kaart brengen.

De centrale onderzoeksvraag is: *Hoe verloopt de ontwikkeling van een kind in een pleeggezin vanaf de uithuisplaatsing? Is er een verband tussen de relatie tussen het kind en pleegouders en de ontwikkeling van het kind? Is er een verband tussen de frequentie van de oudercontacten en de ontwikkeling van het kind? Als er sprake is van terugplaatsing, hoe is de ontwikkeling van het kind, de relatie tussen ouder(s) en kind en is er contact tussen het kind en ex-pleegouders na terugplaatsing?*

Het onderzoek wordt uitgevoerd op twee groepen. De eerste groep is **(A) Verplaatste kinderen**: hieronder vallen teruggeplaatste kinderen en overgeplaatste kinderen. Deze kinderen kunnen op 01-01-2012 wel in een pleeggezin (het huidige) verblijven. Bij deze groep wordt ook de ontwikkeling van het kind in het eerste pleeggezin in de analyse opgenomen. De tweede groep is **(B) Niet-verplaatste kinderen**: hieronder vallen kinderen die in het eerste pleeggezin zijn gebleven, waarbij het huidige pleeggezin hetzelfde is als het eerste pleeggezin. De onderzoeksvraag kan uitgewerkt worden in de volgende deelvragen:

1. Hoe verloopt de ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing?
(A) Niet-verplaatste kinderen: bij de uithuisplaatsing en in het huidige pleeggezin
(B) Verplaatste kinderen: bij de uithuisplaatsing, in het eerste pleeggezin, in het huidige pleeggezin en bij eventuele terugplaatsing

2. Hoe is de relatie tussen kind en pleegouders?
(A) **Niet-verplaatste kinderen:** in het huidige pleeggezin
(B) **Verplaatste kinderen:** in het eerste pleeggezin en in het huidige pleeggezin
3. Hoe verlopen de oudercontacten?
(A) **Niet-verplaatste kinderen:** in het huidige pleeggezin
(B) **Verplaatste kinderen:** in het eerste pleeggezin en in het huidige pleeggezin
4. Is er een samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders in het huidige pleeggezin voor groep A en voor groep B?
5. Is er een samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van oudercontacten in het huidige pleeggezin voor groep A en voor groep B?
6. Hoe is de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing?
7. Is er na eventuele terugplaatsing contact met de ex-pleegouders en zo ja, in hoeveel gevallen en hoe vaak?
8. Is er een samenhang tussen de frequentie van contact met ex-pleegouders en de ontwikkeling van het kind?

2.2 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep bestaat uit 105 pleegzorgsituaties, bestaande uit zowel OTS- als voogdijzaken. In de bijlage is een overzicht te vinden met de frequenties voor de gehele onderzoeksgroep ($N = 105$). In het onderhavige dossieronderzoek is ervoor gekozen om bij verplaatsing van het kind internaatplaatsingen ($n = 2$) en gezinshuisplaatsingen ($n = 1$) niet mee te nemen, omdat deze groepen te klein zijn om conclusies uit te trekken.

De overgebleven 102 pleegzorgsituaties bestaan uit 54 jongens en 48 meisjes. Percentages voor de gehele onderzoeksgroep zullen niet worden genoemd, omdat deze vrijwel gelijk zijn aan de aantallen. Voor deelgroepen zullen wel percentages worden vermeld. Het jongste kind is vier maanden oud en het oudste kind is elf jaar en elf maanden oud. De gemiddelde leeftijd per 01-01-2012 is zes jaar en zes maanden ($SD = 3.21$). Bij de uithuisplaatsing is de gemiddelde leeftijd drie jaar en twee maanden ($SD = 2.89$). Bij komst in het huidige pleeggezin is de gemiddelde leeftijd drie jaar en zeven maanden ($SD = 2.99$).

De gemiddelde leeftijd van vader is 49 ($SD = 25.37$) en de gemiddelde leeftijd van moeder is 34 ($SD = 11.22$). Van slechts negen van de 86 huidige pleegvaders en acht van de 86 huidige pleegmoeders is de leeftijd bekend. Deze gegevens worden verder niet in de analyses betrokken vanwege de kleine aantallen.

2.3 Onderzoeksprocedure

De data zijn verzameld bij Bureau Jeugdzorg Overijssel, locatie Zwolle. Bureau Jeugdzorg Overijssel was bereid om op verzoek van de Universiteit Leiden medewerking te verlenen aan een dossieronderzoek naar pleegzorgplaatsingen en in het bijzonder terugplaatsingen. In het onderhavige onderzoek zijn alleen plaatsingen in het juridisch kader onderzocht. Deze plaatsingen zijn begeleidbaar². Vanwege de invoering van de Wet op de Jeugdzorg in 2005 zijn alleen plaatsingen vanaf 01-01-2005 opgenomen. Het onderzoek heeft zich beperkt tot kinderen tussen nul en elf jaar, omdat een problematische opvoedingssituatie vooral bij deze leeftijdsgroep problemen kan geven in de huidige en latere ontwikkeling. Kinderen tot elf jaar zijn nog in grote mate afhankelijk van hun primaire verzorger (Van den Bergh & Weterings, 2010a).

De kinderen zijn in 2011 of eerder in het juridisch kader geplaatst. Bureau Jeugdzorg Overijssel heeft een lijst gemaakt met pleegzorgsituaties van locatie Zwolle die aan bovenstaande voorwaarden voldoen. Met behulp van deze lijst zijn de dossiers at random in een willekeurig gekozen volgorde aangeboden door de secretaresse archiefbeheer. Op het kantoor van Bureau Jeugdzorg Zwolle zijn de aangeboden dossiers geanalyseerd door drie studenten van de Universiteit Leiden (zie ook: Boer, 2012; Visser, 2012). Er is gebruik gemaakt van evaluatieverslagen, hulpverleningsplannen, psychologische onderzoeksverslagen, rapporten en beschikkingen van de rechtbank. Aan de hand van het format 'Dossieronderzoek Zwolle 2012 bij BJZ naar Verplaatsing Pleegkinderen, met name terugplaatsingen' (Van den Bergh & Weterings, 2012) is de inhoud van de dossiers omgezet in kwantitatieve, meetbare gegevens.

2.4 Meetinstrument

Er is gebruik gemaakt van het format 'Dossieronderzoek Zwolle 2012 bij BJZ naar Verplaatsing Pleegkinderen, met name terugplaatsingen' (Van den Bergh & Weterings, 2012). Het format is kwantitatief van aard. Het format bestaat uit zeventien onderdelen. In het navolgende worden deze onderdelen geclusterd tot acht onderwerpen.

Gegevens kind en gezin. Het format start met algemene gegevens. Opgenomen zijn: sekse, leeftijd, geboortedata van vader en moeder, gezag, burgerlijke staat vader en moeder, wel/niet samenwonend, datum van de eerste uithuisplaatsing en komst in het eerste reguliere pleeggezin.

Kinderbeschermingsmaatregelen. In dit deel van het format zijn gegevens opgenomen over kindbeschermingsmaatregelen, waaronder VOTS, OTS, VOVO en Voogdij. Kinderbeschermingsmaatregelen zijn met 'ja' gecodeerd indien een beschikking van de kinderrechter vermeld was in het dossier. Ook de data waarop de maatregelen zijn uitgesproken zijn opgenomen in het format.

²Bij vrijwillige plaatsingen kunnen ouders hun kind op ieder moment terug halen, tenzij pleegouders op de hoogte zijn van het blokkaderecht, waar zij na een jaar verblijf van het kind een beroep op kunnen doen (Quik-Schuijt, 2010).

Uithuisplaatsing. In het format worden de aanleidingen tot uithuisplaatsing genoteerd. Er zijn 34 aanleidingen tot uithuisplaatsing opgenomen. Aanleidingen worden gecodeerd met 'ja' als ze zijn vastgesteld of als er vermoedens bestaan. Er zijn meerdere aanleidingen mogelijk. Ook wordt het doel van de uithuisplaatsing genoteerd. De doelen die zijn opgenomen zijn: veiligheid bieden aan het kind, structuur bieden aan het kind, gezinssituatie scheppen, ontwikkeling kind bevorderen en een ander doel, bijvoorbeeld het ontlasten van ouders. Er wordt genoteerd of er, voorafgaand aan de uithuisplaatsing, hulpverlening is geboden. Indien er hulpverlening is geboden, wordt genoteerd welke datum de hulpverlening is gestart en hoe lang de duur van de hulpverlening is geweest. Ook wordt genoteerd of er praktisch pedagogische thuishulp is geboden en hoe lang. Bij uithuisplaatsing wordt genoteerd of er sprake is geweest van crisisopvang (korter dan vier weken). Deze opvang wordt niet nader geanalyseerd. Wel wordt crisisopvang meegeteld bij het aantal verplaatsingen en wordt genoteerd op welke datum de crisisopvang is gestart en of er contact is geweest met vader en moeder gedurende deze periode.

Gegevens pleeggezin. Bij zowel het eerste als het huidige pleeggezin wordt het perspectief van de plaatsing opgenomen. Dit kan variëren van opvang tot 'perspectief is permanent'. Er wordt genoteerd of het gaat om een netwerkpleeggezin of bestandspleeggezin. De datum van komst in het pleeggezin is tevens opgenomen in het format. Om meer inzicht te krijgen in de samenstelling van de pleeggezinnen, worden de geboortedata van pleegouders, het aantal kinderen en het aantal pleegkinderen genoteerd.

Ontwikkeling van het kind. De ontwikkeling van het kind wordt gemeten aan de hand van wel of niet genoemde problemen in zeven gebieden van de ontwikkeling, namelijk lichamelijke ontwikkeling, motoriek, taalontwikkeling, sociale ontwikkeling met betrekking tot de omgang met andere kinderen, sociale ontwikkeling met betrekking tot het functioneren, emotionele ontwikkeling en cognitieve ontwikkeling. De operationalisatie van de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders en ouders zijn ontleend aan het Pedagogisch SignaleringsInstrumentarium (PSI, Weterings & Van den Bergh, 2006/08). Het doel van dit instrumentarium is een risicotaxatie te maken van een opvoedingssituatie, het gezin, pleeggezin of gezinshuis (Weterings & Van den Bergh, 2006/08). Er is sprake van problemen in de lichamelijke ontwikkeling indien in het dossier een achterstand of probleem wordt vermeld of indien het kind zich niet leeftijdconform ontwikkelt in lengte en gewicht, slecht eet, slecht slaapt of een (chronische) ziekte heeft. Daarbij kan genoteerd worden of er sprake is van een lichamelijke handicap. Er zijn problemen in de motorische ontwikkeling indien in het dossier een achterstand van de grove of fijne motoriek wordt geconstateerd. De taalontwikkeling wordt als probleem genoteerd indien in het dossier naar voren komt dat het kind een beperkte woordenschat heeft of zich beperkt kan uitdrukken. De sociale ontwikkeling is opgesplitst in twee aspecten, namelijk de omgang met andere kinderen en het sociaal functioneren. Er zijn problemen in de omgang met andere kinderen indien in het dossier wordt vermeld dat het kind

problematisch of niet leeftijdsadequaat omgaat met leeftijdgenoten. Het sociaal functioneren wordt als probleem genoteerd indien een kind zichzelf niet kan bezighouden, weinig zelfredzaam is, problemen heeft in de seksuele ontwikkeling of als het kind niet schoolrijp is. Het emotioneel functioneren is problematisch indien er problemen worden ervaren in de stemming van het kind, zoals driftbuien of teruggetrokken gedrag. De onvoorspelbaarheid van de stemming en driftbuien worden ook gezien als een probleem. Er zijn problemen in de cognitieve ontwikkeling als er schoolachterstanden worden vermeld in het dossier. Daarbij kan worden genoteerd of er sprake is van een verstandelijke beperking (Weterings & Van den Bergh, 2006/08).

Bij de ontwikkeling van het kind bij uithuisplaatsing de optie ‘geen problemen, maar problemen voor ontwikkeling kind werden voorzien’ toegevoegd. Deze wordt met ‘ja’ gecodeerd indien gevaar dreigt voor de ontwikkeling van het kind, maar tot dusver geen problemen zijn gesignaleerd.

Er zijn vier meetmomenten genomen voor de ontwikkeling van het kind, namelijk bij de uithuisplaatsing, bij het eerste reguliere pleeggezin, bij eventuele terugplaatsing en bij het eventuele huidige pleeggezin (d.d. 01-01-2012) welke tevens het eerste pleeggezin kan zijn.

Relatie tussen kind en pleegouders/ouders. De relatie tussen kind en pleegouders wordt gemeten bij het eerste reguliere pleeggezin en het huidige pleeggezin, welke tevens het eerste pleeggezin kan zijn. Indien terugplaatsing plaatsvindt, wordt tevens de relatie tussen kind en ouders genoteerd. De relaties zijn gemeten aan de hand van drie aspecten van de gehechtheids- en opvoedingsrelatie ten opzichte van de ouder, respectievelijk pleegouder, namelijk (a) gedrag; (b) aard van contact maken en (c) zich uiten. Deze aspecten zijn geoperationaliseerd op basis van het PSI (Weterings & Van den Bergh, 2006/08). Onder ‘gedrag’ zijn de volgende items opgenomen: zich niet laten gezeggen, niet accepteren van gezag, vreemd gedrag, opstandig, recalcitrant, agressief, vraagt extra aandacht en anders. Onder ‘aard van contact maken’ vallen: zoekt geen contact, zoekt geen lichamelijk contact, weert af, allemansvriendje, seksueel uitdagend en anders. Bij ‘zich uiten’ kunnen de volgende items worden gescoord: uit zich nauwelijks, “vlak”, je weet niet wat in hem omgaat of wat hij voelt, “zomaar” driftbuien, onvoorspelbaar en “anders”. In het onderhavige dossieronderzoek wordt de relatie niet op de drie aspecten, maar op de bovengenoemde items geanalyseerd.

Bezoekregeling. Als een kind in een pleeggezin woont, worden bezoeken met vader en moeder in het format opgenomen. Er wordt genoteerd of het kind contact heeft met de vader en met de moeder en zo ja, met welke frequentie. Er wordt tevens bekeken of de bezoeken begeleid worden. Als een kind is teruggeplaatst, wordt genoteerd of er contact is met de ex-pleegouders en zo ja, in welke frequentie.

Verplaatsing. Indien de plaatsing wordt beëindigd, kan in het format worden genoteerd waar het kind is geplaatst en of er sprake is van verandering van perspectief. Indien het kind is teruggeplaatst, wordt bekeken of het kind na terugplaatsing weer uit huis is geplaatst en/of opnieuw is

teruggeplaatst. Bij terugplaatsing kan informatie worden genoteerd over de besluitvorming. Het format sluit af met een overzicht van over-, terugplaatsingen en eventuele tweede uithuisplaatsing van het kind in de jaren 2005 tot en met 2011. Hierbij is de duur in maanden genoteerd.

2.5 Betrouwbaarheid van de gegevens

Na het analyseren van de eerste dossiers is het format aangepast om de inhoudelijke kwaliteit en werkbaarheid te verbeteren. Zo is er bij de ontwikkeling van het kind bij uithuisplaatsing een antwoordmogelijkheid toegevoegd, namelijk 'geen problemen, maar problemen voor ontwikkeling kind werden voorzien'. Daarnaast zijn antwoordmogelijkheden toegevoegd met betrekking tot de vraag of moeder zelfstandig woonde bij uithuisplaatsing van het kind. Hierdoor is het mogelijk aan te geven waar moeder woonde bij uithuisplaatsing van het kind.

De formats zijn ingevuld op basis van de beschikbare informatie uit de dossiers. Bij de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders zijn problemen gescoord als er in de dossiers iets is vermeld over het desbetreffende onderwerp. Met betrekking tot de ontwikkeling van het kind kan bijvoorbeeld in een dossier vermeld staan dat een kind veel conflicten heeft met klasgenoten. Dan wordt 'problemen in de omgang met andere kinderen' gescoord met 'wel problemen'. Met betrekking tot de relatie tussen kind en pleegouder kan bijvoorbeeld in een dossier staan dat een kind wegloopt als pleegouders toenadering zoeken. In dat geval wordt 'weert af' gescoord met 'wel problemen'. Indien er niets is vermeld, wordt er vanuit gegaan dat er geen problemen zijn. Het is van belang te vermelden dat het mogelijk is dat bepaalde gegevens wel bekend zijn bij Bureau Jeugdzorg, maar niet in de betreffende dossiers zijn teruggevonden. In het format zijn vijf doelen van de uithuisplaatsing geformuleerd, mede op basis van andere dossieronderzoeken (Van den Bergh & Weterings, 2010a). De informatie uit de dossiers is bij deze vijf doelen ondergebracht.

2.6 Analyses

Na de dataverzameling worden de data in het statistische programma SPSS ingevoerd. Er zullen kwantitatieve analyses worden uitgevoerd. Het onderzoek is zowel beschrijvend als correlatieel. Om een duidelijk beeld te krijgen van de ontwikkeling van het kind, de relatie tussen kind en pleegouders, de frequentie van de oudercontacten, de relatie tussen kind en ouders en de frequentie van pleegoudercontacten na eventuele terugplaatsing, zal gebruik worden gemaakt van beschrijvende analyses en frequentietabellen. Voor de ontwikkeling van het kind wordt tevens een nieuwe variabele aangemaakt waarin de items worden samengevoegd. Er ontstaat dan een variabele die beschrijft op hoeveel ontwikkelingsgebieden het kind problemen heeft (maximaal zeven). Dit is de totaalscore. Hetzelfde wordt gedaan voor de relatie tussen kind en pleegouders of ouders. Er wordt een variabele gecreëerd die beschrijft in hoeveel aspecten van de relatie het kind problemen ondervindt (maximaal negentien). De data wordt gecontroleerd op normaliteit aan de hand van de skewness en kurtosis,

histogrammen en Q-Q Plots. Verbanden tussen relaties met pleegouders en/of ouders en de ontwikkeling van het kind worden gemeten aan de hand van Pearson correlatietoetsen. Er is sprake van twee numerieke variabelen. Verbanden tussen (pleeg)oudercontacten en de ontwikkeling van het kind worden gemeten door middel van de Spearman's rho. De ontwikkeling van een kind is een numerieke variabele. De oudercontacten worden gemeten in rangorde van veel naar weinig (een keer per week, een keer per twee weken etc.). Hetzelfde geldt voor de frequenties van de ex-pleegoudercontacten na terugplaatsing.

Hoofdstuk 3. Resultaten

In deze sectie wordt gestart met een beschrijving van de onderzoeksgroep. Vervolgens zullen de resultaten worden gepresenteerd per deelvraag. Onder de deelvragen zullen, indien aan de orde, de uitkomsten van beide groepen, verplaatste en niet-verplaatste kinderen, worden genoemd.

3.1 Gegevens van de onderzoeksgroep

Voorafgaand aan de uithuisplaatsing is in 78 van de 102 pleegzorgsituaties hulpverlening geboden. Er is in tien pleegzorgsituaties een crisisplaatsing geweest. Deze crisisplaatsingen worden niet gezien als eerste reguliere pleeggezin, omdat het kind hier korter dan vier weken verblijft. In de meeste pleegzorgsituaties is er sprake van een OTS ($n = 79$). In 18 van deze situaties is een VOTS aan de orde geweest. In 35 pleegzorgsituaties hebben beide ouders gezag over het kind. Slechts tien procent van de ouders woont samen. In 43 pleegzorgsituaties ligt het gezag bij de moeder en in 2 pleegzorgsituaties bij de vader. Er staan 23 kinderen onder voogdij, waaraan bij zes kinderen een VOVO vooraf is gegaan. In vier van de 102 pleegzorgsituaties is vader ontheven uit het ouderlijk gezag en in dertien van de 102 pleegzorgsituaties is moeder ontheven uit het ouderlijk gezag. In drie situaties zijn beide ouders ontheven uit het ouderlijk gezag. In drie situaties is moeder overleden en heeft de vader van deze kinderen geen ouderlijk gezag. In 22 pleegzorgsituaties ligt de voogdij bij Bureau Jeugdzorgen in één situatie ligt de voogdij bij een andere instantie.

Voor iets meer dan de helft van de kinderen ($n = 56$) is het eerste reguliere pleeggezin tevens het huidige pleeggezin. Zeven van deze kinderen hebben korter dan vier weken in een crisisopvang gezeten. Gemiddeld zijn de 102 kinderen 1.76 keer verplaatst. Onder verplaatsingen wordt verstaan: uithuisplaatsing, crisisplaatsing (korter dan vier weken), overplaatsingen en terugplaatsing. 49 kinderen zijn één keer verplaatst (48%) en 38 kinderen zijn twee keer verplaatst (37%). Het maximaal behaalde aantal verplaatsingen is zes ($n = 2$). De gemiddelde duur van de plaatsingen is 29 maanden. Terugplaatsing is aan de orde geweest bij 21 pleegzorgsituaties. Hiervan zijn vijf kinderen (24%) opnieuw uit huis geplaatst. Van deze vijf kinderen is de gemiddelde duur van uithuisplaatsing voorafgaand aan de terugplaatsing 12.4 maanden geweest. Hiervan is één kind drie jaar in een pleeggezin geweest voor terugplaatsing. De overige kinderen acht maanden of minder. De terugplaatsing van deze vijf kinderen heeft gemiddeld 15.2 maanden geduurd met een range van drie maanden tot twee jaar en tien maanden.

Van de 56 niet-verplaatste kinderen (**A**) zit exact de helft in een netwerkpleeggezin. In een netwerkpleeggezin wordt het kind opgevangen door verwanten of bekenden uit het netwerk van ouders of kind (Van den Bergh & Weterings, 2010b). De andere helft van de niet-verplaatste kinderen is geplaatst in een bestandspleeggezin. Bij een bestandspleeggezin is sprake van pleegzorg door niet-verwanten (Van den Bergh & Weterings, 2010b). Van de 46 verplaatste kinderen (**B**) is voor zeventien

kinderen (37%) het eerste pleeggezin een netwerkpleeggezin. Voor 29 kinderen (63%) is het eerste pleeggezin een bestandspleeggezin. In het huidig pleeggezin ($n = 30$) zitten er vier kinderen (13%) in een netwerkpleeggezin en 26 kinderen in een bestandspleeggezin.

3.2 Resultaten per deelvraag

3.2.1 De ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing. In deze sectie worden de uitkomsten van de eerste deelvraag besproken: *Hoe verloopt de ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing?*

De ontwikkeling van het kind bij uithuisplaatsing (N = 102). Voor de ontwikkeling van het kind bij uithuisplaatsing is gekeken naar de totale onderzoeksgroep. In Tabel 1 is te zien in hoeveel pleegzorgsituaties problemen zijn gesignaleerd bij het kind per ontwikkelingsgebied. Kinderen kunnen problemen hebben op meerdere gebieden. Er is een aanzienlijk aantal kinderen ($n = 32$), dat lichamelijke problemen heeft bij uithuisplaatsing. Ook opvallend is dat de helft van de kinderen ($n = 52$) problemen heeft in de emotionele ontwikkeling.

Tabel 1

Gesignaleerde problemen per ontwikkelingsgebied bij uithuisplaatsing (N = 102)

Ontwikkelingsgebieden	N	%
Lichamelijk	32	31
Motoriek	8	8
Taal	18	18
Omgang met andere kinderen	19	19
Sociaal functioneren	26	26
Emotioneel	52	51
Cognitief	14	14

Noot. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

In Tabel 2 is een overzicht van frequenties te zien van het aantal problematische ontwikkelingsgebieden. Door afronding kan het totale percentage iets hoger uitkomen dan honderd procent. Er zijn 32 pleegzorgsituaties waarin geen problemen zijn gesignaleerd bij het kind op het moment van uithuisplaatsing. In alle 32 dossiers is echter vermeld dat gevreesd wordt voor de ontwikkeling van het kind. Problemen in de ontwikkeling van het kind worden voorzien. Het gemiddeld aantal problemen bij uithuisplaatsing is 1,7 met een minimum van nul en een maximum van zes problemen.

Tabel 2

Aantal problematische ontwikkelingsgebieden bij uithuisplaatsing (N = 102)

Aantal problematische ontwikkelingsgebieden	N	%
Geen	32	31
Eén	21	21

Twee	19	19
Drie	17	17
Vier	8	8
Vijf	3	3
Zes	2	2
Totaal	102	101

Noot. Er waren geen kinderen die op alle zeven ontwikkelingsgebieden problemen hadden.

De ontwikkeling van (A) Niet-verplaatste kinderen (n = 56). Er zijn 56 kinderen die na komst in het eerste pleeggezin niet meer zijn verplaatst. Van deze groep is er één pleegzorgsituatie waar geen gegevens zijn teruggevonden over de ontwikkeling van het kind in het huidig pleeggezin. In Tabel 3 onder het kopje ‘Niet-verplaatst’ staan de frequenties weergegeven van de gesignaleerde problemen per ontwikkelingsgebied in het huidige pleeggezin³. De frequentie van problemen in de emotionele ontwikkeling is hoog te noemen. Meer dan de helft van de kinderen (56%) heeft emotionele problemen. Tevens zijn er veel problemen gesignaleerd met betrekking tot het sociaal functioneren (26%) en de omgang met andere kinderen (26%).

Tabel 3

Gesignaleerde problemen per ontwikkelingsgebied bij niet-verplaatste kinderen (n = 56) en verplaatste kinderen in het eerste (n = 46) en huidig pleeggezin (n = 30)

Ontwikkelingsgebieden	Niet-verplaatst (n = 55)		Verplaatst Eerste pleeggezin (n = 45)		Verplaatst Huidig pleeggezin (n = 29)	
	n	%	n	%	n	%
Lichamelijk	9	16	14	31	10	35
Motoriek	10	18	5	11	5	17
Taal	9	16	10	22	11	38
Omgang met andere kinderen	14	26	12	27	11	38
Sociaal functioneren	14	26	15	33	9	31
Emotioneel	31	56	28	62	18	62
Cognitief	12	22	5	11	6	21

Noot 1. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

Noot 2. In het huidig pleeggezin van de niet-verplaatste kinderen ontbraken de gegevens van één kind. In het eerste en huidig pleeggezin van de verplaatste kinderen ontbraken tevens de gegevens van één kind.

Om een beter beeld te krijgen van het aantal problematische ontwikkelingsgebieden, is er een nieuwe variabele gecreëerd. In Tabel 4 onder het kopje ‘Niet-verplaatst’ zijn de frequenties gepresenteerd van het aantal problematische ontwikkelingsgebieden bij niet-verplaatste kinderen. Er zijn dertien kinderen (24%) die geen problemen hebben in het huidig pleeggezin. 31% van de kinderen heeft problemen op twee ontwikkelingsgebieden. Gemiddeld zijn er problemen op 1,8 ontwikkelingsgebieden met een minimum van nul en een maximum van vijf. Er zijn geen kinderen die problemen hebben op zes gebieden.

³Voor de groep niet-verplaatste kinderen is de ontwikkeling bij komst in het pleeggezin niet meegenomen.

Tabel 4

Aantal problematische ontwikkelingsgebieden bij niet-verplaatste kinderen ($n=56$) en verplaatste kinderen in het eerste ($n = 46$) en huidig pleeggezin ($n = 30$)

Aantal problematische ontwikkelingsgebieden	Niet-verplaatst ($n = 55$)		Verplaatst Eerste pleeggezin ($n = 45$)		Verplaatst Huidig pleeggezin ($n = 29$)	
	n	%	n	%	n	%
Geen	13	24	9	20	6	21
Eén	10	18	9	20	2	7
Twee	17	31	10	22	7	24
Drie	9	16	9	20	6	21
Vier	2	4	7	16	5	17
Vijf	4	7	1	2	2	7
Zes	0	0	0	0	1	3
Totaal	55	100	45	100	29	100

Noot. In het huidig pleeggezin van de niet-verplaatste kinderen ontbraken de gegevens van één kind. In het eerste en huidig pleeggezin van de verplaatste kinderen ontbraken tevens de gegevens van één kind.

De ontwikkeling van (B) Verplaatste kinderen ($n = 46$). Er zijn 46 pleegzorgsituaties waarin kinderen één of meerdere malen zijn verplaatst na komst in het eerste pleeggezin. Er is één pleegzorgsituatie waarvan geen gegevens zijn gevonden over de ontwikkeling van het kind. Van de overige 45 kinderen is in Tabel 3 onder het kopje ‘Eerste pleeggezin’ te zien op welke gebieden problemen zijn gesignaleerd in het eerste pleeggezin. Meer dan de helft van de kinderen (62%) heeft emotionele problemen. Circa dertig procent van de kinderen heeft lichamelijke problemen. Er worden tevens veel problemen gesignaleerd in het sociaal functioneren (33%) en de omgang met andere kinderen (27%).

Van de 21 kinderen die zijn teruggeplaatst, zijn er vijf (24%) opnieuw uit huis geplaatst. Deze vijf kinderen zijn opgenomen bij de groep verplaatste kinderen. De zestien overige kinderen zijn tevens opgenomen bij de groep verplaatste kinderen, maar missen bij de gegevens over het huidige pleeggezin, waardoor het totaal aantal verplaatste kinderen in het huidige pleeggezin komt op dertig. Van één pleegzorgsituatie zijn geen gegevens gevonden over de ontwikkeling van het kind in het huidige pleeggezin. In Tabel 3 onder het kopje ‘Huidig pleeggezin’ zijn de gesignaleerde problemen in het huidige pleeggezin gepresenteerd. De meerderheid van de kinderen (62%) heeft problemen in de emotionele ontwikkeling. Daarnaast zijn er veel problemen op sociaal gebied, zowel in het sociaal functioneren (38%) als in de omgang met andere kinderen (38%). Tien kinderen (35%) hebben lichamelijke problemen.

In Tabel 4 onder de kopjes ‘Verplaatst Eerste pleeggezin’ en ‘Verplaatst Huidig pleeggezin’ zijn de frequenties te zien van het aantal problematische ontwikkelingsgebieden. In het eerste pleeggezin hebben kinderen problemen op gemiddeld twee ontwikkelingsgebieden met een minimum van nul en een maximum van vijf problematische gebieden. Verplaatste kinderen laten in het huidig pleeggezin de gemiddeld 2,4 problemen zien. Het maximaal behaalde aantal problematische

ontwikkelingsgebieden is zes. In de tabellen is zichtbaar dat verplaatste kinderen meer problemen laten zien in de ontwikkeling dan niet-verplaatste kinderen.

De ontwikkeling van teruggeplaatste kinderen (n = 21). In Tabel 5 zijn de gesignaleerde problemen per ontwikkelingsgebied bij teruggeplaatste kinderen (n = 21) weergegeven. Ook hier is te zien dat meer dan de helft van de kinderen (57%) emotionele problemen heeft. Er zijn vier kinderen (19%) met lichamelijke problemen. Vijf kinderen (24%) hebben problemen in het sociaal functioneren en vier kinderen (19%) hebben problemen in de omgang met andere kinderen.

Tabel 5

Gesignaleerde problemen per ontwikkelingsgebied bij teruggeplaatste kinderen (n = 21)

Ontwikkelingsgebieden	n	%
Lichamelijk	4	19
Motoriek	1	5
Taal	2	10
Omgang met andere kinderen	4	19
Sociaal functioneren	5	24
Emotioneel	12	57
Cognitief	4	19

Noot. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

Na terugplaatsing hebben kinderen problemen op gemiddeld 1,5 ontwikkelingsgebieden met een minimum van nul en een maximum van drie. De vijf kinderen (24%) die opnieuw uit huis zijn geplaatst zijn tevens opgenomen in de analyses met betrekking tot terugplaatsing en bij huidig pleeggezin. Nadere analyses laten zien dat deze vijf kinderen problemen hebben op gemiddeld 2,8 ontwikkelingsgebieden met een minimum van twee en een maximum van drie.

Tabel 6

Aantal problematische ontwikkelingsgebieden bij teruggeplaatste kinderen (n = 21)

Aantal problematische ontwikkelingsgebieden	n	%
Geen	3	14
Eén	9	43
Twee	4	19
Drie	5	24
Totaal	21	100

3.2.2 De relatie tussen kind en pleegouders. In deze sectie worden de uitkomsten van de tweede deelvraag besproken: *Hoe is de relatie tussen kind en pleegouders?*

(A) Niet-verplaatste kinderen (n = 56). In Tabel 7 zijn de meest voorkomende problemen in de relatie tussen het kind en pleegouders gepresenteerd. Van de zeven genoemde items voor het gedrag ten opzichte van pleegouders worden hieronder de drie meest voorkomende gedragingen opgenomen (zie voor alle items: Bijlage 1 – Tabel 1). Met betrekking tot de aard van het contact

maken met pleegouders zijn de twee meest voorkomende problemen opgenomen. De drie meest voorkomende problemen in hoe het kind zich uit ten opzichte van pleegouders staan tevens vermeld. Onder het kopje ‘Niet-verplaatst’ zijn de problematische relatiegebieden tussen het niet-verplaatste kind en pleegouders weergegeven. Van de 56 pleegzorgsituaties waarin kinderen na komst in het eerste pleeggezin niet meer zijn verplaatst, zijn er vier pleegzorgsituaties waar geen informatie is gevonden over de relatie tussen kind en pleegouders. Opvallend is dat bijna veertig procent van de kinderen ($n = 20$) extra aandacht vraagt ten opzichte van pleegouders. Opstandig en recalcitrant blijft daarnaast een veel voorkomend probleem (25%).

Tabel 7

Gesignaleerde problemen in de relatie tussen de relatie tussen het niet-verplaatste kind en pleegouders ($n = 56$) en het verplaatste kind en pleegouders in het eerste ($n = 46$) en huidig pleeggezin ($n = 30$)

Relatiegebieden	Niet-verplaatst ($n = 52$)		Verplaatst Eerste pleeggezin ($n = 42$)		Verplaatst Huidig pleeggezin ($n = 24$)	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
<i>Gedrag</i>						
Zich niet laten gezeggen	11	21	10	24	4	17
Opstandig/recalcitrant gedrag	13	25	13	31	6	25
Vraagt extra aandacht	20	39	8	19	4	17
<i>Aard van contact maken</i>						
Zoekt geen contact	2	4	6	14	2	8
Allemandsvriendje	4	8	4	10	1	4
<i>Zich uiten</i>						
Uit zich nauwelijks	4	8	10	24	3	13
Je weet niet wat in hem/haar omgaat	6	12	9	21	7	29
Zomaar driftbuien	8	15	10	24	5	21

Noot 1. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

Noot 2. Bij verplaatste kinderen ontbraken in het eerste pleeggezin de gegevens van vier kinderen en in het huidig pleeggezin ontbraken de gegevens van zes kinderen. Bij niet verplaatste kinderen ontbraken gegevens van vier kinderen.

In Tabel 8 onder het kopje ‘Niet-verplaatst’ is het aantal problematische gebieden in de relatie tussen niet-verplaatste kinderen en pleegouders weergegeven. Bijna veertig procent van de kinderen laat geen problemen zien in de relatie met pleegouders. Het gemiddeld aantal problemen in de relatie met pleegouders is 1,8 met een minimum van nul en een maximum van zes.

Tabel 8

Aantal problematische relatiegebieden bij niet-verplaatste kinderen ($n = 56$) en verplaatste kinderen in het eerste ($n = 46$) en huidig pleeggezin ($n = 30$)

Aantal problematische relatiegebieden	Niet-verplaatst ($n = 52$)		Verplaatst Eerste pleeggezin ($n = 42$)		Verplaatst Huidig pleeggezin ($n = 24$)	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Geen	20	39	12	29	6	25
Eén	6	12	7	17	5	21
Twee	10	19	10	24	6	25

Drie	4	8	4	10	3	13
Vier	4	8	4	10	1	4
Vijf	7	14	1	2	1	4
Zes	1	2	1	2	1	4
Zeven	0	0	1	2	0	0
Acht	0	0	0	0	1	4
Elf	0	0	1	2	0	0
Dertien	0	0	1	2	0	0
Totaal	52	100	42	100	24	100

Noot. Bij verplaatste kinderen ontbraken in het eerste pleeggezin de gegevens van vier kinderen en in het huidige pleeggezin ontbraken de gegevens van zes kinderen. Bij niet-verplaatste kinderen ontbraken gegevens van vier kinderen.

(B) Verplaatste kinderen (n = 46). Bij de verplaatste kinderen is de relatie tussen kind en pleegouders gemeten op twee momenten, in het eerste pleeggezin en in het huidige pleeggezin. Er zijn vier pleegzorgsituaties waarvan geen gegevens zijn teruggevonden in de dossiers over de relatie tussen kind het pleegouders. In Tabel 7 onder het kopje ‘Eerste pleeggezin’ zijn de meest voorkomende problematische relatiegebieden gepresenteerd die de overige 42 kinderen problemen laten zien (zie voor alle items: Bijlage 1). Dertien kinderen (31%) laten opstandig en recalcitrant gedrag zien ten opzichte van pleegouders. Er zijn ook veel problemen gesignaleerd met betrekking tot het zich niet laten gezeggen (24%), uit zich nauwelijks (24%) en zomaar driftbuien (24%). In Tabel 7 onder het kopje ‘Huidig pleeggezin’ is tevens te zien op welke gebieden verplaatste kinderen de meeste problemen hebben in het huidige pleeggezin. Er zijn zes pleegzorgsituaties waar geen gegevens zijn gevonden over de relatie tussen kind en pleegouders in het huidige pleeggezin. Opstandig en recalcitrant gedrag blijft een relatief veel voorkomend probleem. Zes kinderen (25%) laten dit gedrag zien ten opzichte van pleegouders. In zeven pleegzorgsituaties (29%) is genoteerd dat men niet weet wat er in het kind omgaat.

In Tabel 8 is een overzicht weergegeven van het aantal problematische relatiegebieden in het eerste en huidig pleeggezin. In het eerste pleeggezin zijn er problemen op gemiddeld 2,3 relatiegebieden met een minimum van nul en een maximum van dertien. In het huidige pleeggezin is er sprake van problemen op gemiddeld twee relatiegebieden met een minimum van nul en een maximum van acht. Uit de tabellen komt naar voren dat verplaatste kinderen meer problemen hebben in de relatie met pleegouders dan niet-verplaatste kinderen.

3.2.3 Oudercontacten. De derde deelvraag heeft betrekking op het contact met ouders als het kind in een pleeggezin zit. *Hoe verlopen de oudercontacten?* De uitkomsten zullen hieronder worden besproken. Contact met vader en contact met moeder zal worden onderscheiden.

(A) Niet-verplaatste kinderen: contact met vader (n = 56). Van de 56 kinderen die niet zijn overgeplaatst na komst in het eerste pleeggezin hebben 25 kinderen (46%) contact met vader. Meer dan de helft van de kinderen (55%) heeft geen contact met vader. Er is één pleegzorgsituatie waar geen gegevens bekend zijn over de bezoeksregeling met vader.

In zeven pleegzorgsituaties (28%) komt vader het kind bezoeken bij pleegouders thuis. Elf kinderen (44%) gaan op bezoek bij vader. Twee kinderen zien vader zowel in het pleeggezin als bij vader thuis. Eén kind heeft een bezoeksregeling met vader op het kantoor van Bureau Jeugdzorg en drie kinderen zien hun vader elders. Van twee pleegzorgsituaties staat niet vermeld waar vader en kind elkaar ontmoeten. In tien pleegzorgsituaties (40%) is er sprake van een begeleide bezoeksregeling.

(A) Niet-verplaatste kinderen: contact met moeder (n = 56). Van de 56 kinderen die niet zijn overgeplaatst, hebben 47 kinderen (86%) contact met hun moeder. Acht kinderen (15%) hebben geen contact met moeder. Van één pleegzorgsituatie zijn er geen gegevens vermeld over het contact met moeder. In zestien pleegzorgsituaties (34%) bezoekt moeder het kind bij pleegouders thuis. Zestien kinderen (34%) komen bij moeder thuis, waarvan drie kinderen moeder ook bij pleegouders zien. Drie kinderen zien moeder op het kantoor van Bureau Jeugdzorg en zes kinderen zien moeder elders. Van zeven pleegzorgsituaties zijn er geen gegevens in het dossier gevonden over waar moeder en kind contact met elkaar hebben. Bij 23 pleegzorgsituaties (49%) zijn de bezoeken begeleid.

Tabel 9 geeft een overzicht van de frequentie van contact met ouders. In het onderzoeksformat is de frequentie van het contact met ouders nader gespecificeerd (zie Bijlage 1 – Tabel 2). Onder ‘Frequent’ vallen één keer per week of één keer per twee weken contact met ouders. Onder ‘Regelmatig’ vallen één keer per maand of één keer per twee maanden contact met ouders. ‘Geregeld’ contact is één keer per drie à zes maanden. ‘Weinig’ contact is één keer per jaar of soms een tijdje wel en soms een tijdje geen contact. Door afronding kan het totale percentage iets hoger uitkomen dan honderd procent.

Tabel 9

Frequentie contact met ouders (n = 56)

Frequentie	Contact met vader (n = 56)		Contact met moeder (n = 56)	
	n	%	n	%
Frequent	16	29	22	39
Regelmatig	3	6	12	22
Geregeld	0	0	1	2
Weinig	6	11	9	16
Niet van toepassing	30	54	8	14
Onbekend	1	2	4	7
Totaal	56	101	56	100

Noot. Onder ‘Niet van toepassing’ vallen kinderen die enkel telefonisch contact of geen contact hebben met de ouder.

(B) Verplaatste kinderen in het eerste pleeggezin: contact met vader (n = 46). Er zijn 29 kinderen (63%) die contact hebben met hun vader terwijl zij in het eerste pleeggezin verblijven. Zeventien kinderen (37%) hebben geen contact met hun vader, waarvan drie kinderen waarbij de vader overleden of onbekend is. Drie kinderen die contact hebben met vader, spreken vader enkel aan de telefoon. In vijftien van de 29 pleegzorgsituaties (52%) komt vader op bezoek bij pleegouders. Vier

kinderen komen op bezoek bij vader thuis. Eén kind ziet vader zowel bij pleegouders als bij vader thuis. Eén kind ziet vader op het kantoor van Bureau Jeugdzorg en vier kinderen bezoeken vader elders. Van één pleegzorgsituatie is niet vermeld waar het kind vader ziet. In de helft van de pleegzorgsituaties (52%) zijn de bezoeken begeleid.

(B) Verplaatste kinderen in het eerste pleeggezin: contact met moeder (n = 46). In het eerste pleeggezin hebben 43 kinderen (94%) contact met moeder. Twee kinderen hebben geen contact met moeder. Van één pleegzorgsituatie is het contact met moeder onbekend. Twee kinderen hebben alleen telefonisch contact met moeder. In bijna de helft van de pleegzorgsituaties (49%) komt moeder het kind bezoeken bij pleegouders. Negen kinderen (21%) komen op bezoek bij moeder. Twee kinderen zien hun moeder zowel bij pleegouders als bij moeder thuis. Zes kinderen (14%) ontmoeten moeder op het kantoor van Bureau Jeugdzorg en twee kinderen ontmoeten moeder elders. Van twee pleegzorgsituaties zijn geen gegevens over waar het bezoek plaatsvindt. De helft van de bezoeken (56%) zijn begeleid. In Tabel 10 zijn de frequenties van het contact met ouders te zien (zie ook: Bijlage 1 – Tabel 3).

Tabel 10

Frequentie contact met ouders in het eerste pleeggezin (n = 46)

Frequentie	Contact met vader (n = 46)		Contact met moeder (n = 46)	
	n	%	n	%
Frequent	8	18	28	61
Regelmatig	5	11	3	7
Geregeld	0	0	0	0
Weinig	3	7	1	2
Anders	3	7	5	11
Niet van toepassing	20	44	4	9
Onbekend	7	15	5	11
Totaal	46	101	46	101

Noot 1. Onder 'Niet van toepassing' vallen kinderen die enkel telefonisch contact of geen contact hebben met de ouder.

Noot 2. Onder 'Anders' vallen frequenties die niet binnen de categorieën geplaatst kunnen worden, bijvoorbeeld contact 'op afspraak'.

(B) Verplaatste kinderen in het huidig pleeggezin: contact met vader (n = 30). In het huidig pleeggezin hebben negentien kinderen (63%) contact met vader. Elf kinderen (37%) hebben geen contact met vader, waarvan bij vijf kinderen de vader onbekend of overleden is.

In tien pleegzorgsituaties (53%) komt vader bij pleegouders op bezoek. Twee kinderen gaan op bezoek bij vader. Eén kind ziet vader op het kantoor van Bureau Jeugdzorg en twee kinderen bezoeken vader elders. Van vier pleegzorgsituaties (21%) zijn geen gegevens over waar vader de kinderen bezoekt. In tien pleegzorgsituaties (53%) is er sprake van begeleide bezoeken.

(B) Verplaatste kinderen in het huidig pleeggezin: contact met moeder (n = 30). Er zijn 26 kinderen (90%) die in het huidig pleeggezin contact hebben met moeder. Drie kinderen (10%) hebben

geen contact met moeder. Van één pleegzorgsituatie zijn er geen gegevens over het contact tussen kind en moeder in het huidig pleeggezin.

In elf van de pleegzorgsituaties (42%) komt moeder het kind bezoeken bij pleegouders. Drie kinderen gaan op bezoek bij moeder. Drie kinderen hebben contact met moeder op het kantoor van Bureau Jeugdzorg en één kind elders. Van negen pleegzorgsituaties (35%) is onbekend waar kind en moeder elkaar ontmoeten. In negentien pleegzorgsituaties (73%) is sprake van begeleide bezoeken. In Tabel 11 zijn de frequenties van het contact met ouders gepresenteerd (zie ook: Bijlage 1 – Tabel 4).

Tabel 11

Frequentie contact met ouders in het huidig pleeggezin (n = 30)

Frequentie	Contact met vader (n = 30)		Contact met moeder (n = 30)	
	n	%	n	%
Frequent	4	13	6	20
Regelmatig	9	30	13	43
Geregeld	2	6	1	3
Weinig	2	6	2	7
Niet van toepassing	11	37	3	10
Onbekend	2	7	5	17
Totaal	30	101	30	100

Noot. Onder 'Niet van toepassing' vallen kinderen die enkel telefonisch contact of geen contact hebben met de ouder.

3.2.4 Verband ontwikkeling kind en relatie tussen kind en pleegouders. Hieronder worden de uitkomsten van de vierde deelvraag besproken: *Is er een samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders in het huidige pleeggezin?*

(A) *Niet-verplaatste kinderen (n = 56)*. Omdat er van vier kinderen geen gegevens zijn met betrekking tot de relatie tussen kind en pleegouders, kunnen de gegevens van 52 kinderen worden meegenomen in de analyses. De groep kinderen die niet meer is overgeplaatst ($n = 52$) na komst in het eerste pleeggezin, laat een normale verdeling zien in de beschrijvende analyses. De Pearson correlatietoets is uitgevoerd om de samenhang te berekenen tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders in het huidige pleeggezin. De uitkomsten vertonen een positieve significante relatie tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden en het aantal problematische relatiegebieden, $r(52) = .704$; $p = .00$. Dit houdt in dat de groep kinderen die niet meer is overgeplaatst, een zeer hoge correlatie laat zien tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders. Als er minder problemen zijn in de relatie met pleegouders, zijn er minder problemen in de ontwikkeling van het kind en andersom. Aan de hand van de richtlijnen van Cohen (1988) kan geconcludeerd worden dat het effect groot is ($> .50$).

(B) *Verplaatste kinderen (n = 30)*. Omdat er van zes kinderen gegevens ontbraken met betrekking tot de relatie tussen kind en pleegouders, zijn er 24 kinderen waarvan de gegevens kunnen worden geanalyseerd. Aan de hand van beschrijvende analyses is gekeken naar de normaliteit van de

groep overgeplaatste kinderen ($n = 24$). Deze groep is een grensgeval. Daarom is zowel de Pearson correlatietoets als de Spearman's rho uitgevoerd. De Pearson correlatietoets laat een significant verband zien tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden en het aantal problematische relatiegebieden, $r(24) = .550$; $p < .01$. Er is sprake van een positieve correlatie. Dit betekent dat hoe minder problemen er zijn in de relatie met pleegouders in het huidig pleeggezin, hoe minder ontwikkelingsproblemen het kind laat zien en andersom. Aan de hand van de richtlijnen van Cohen (1988) kan gesteld worden dat er sprake is van een groot effect ($> .50$).

De Spearman's rho laat tevens een positieve significante samenhang zien tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden en het aantal problematische relatiegebieden, $\rho(24) = .67$; $p < .01$. Dit betekent dat er een verband is tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders in het huidige pleeggezin. Als er minder problemen zijn in de relatie met pleegouders, laat het kind ook minder problemen zien in de ontwikkeling en andersom. Ook hier is sprake van een groot effect (Cohen, 1988).

3.2.5 Verband ontwikkeling kind en frequentie oudercontacten. In de sectie hieronder worden de uitkomsten van de vijfde deelvraag besproken: *Is er een samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van de oudercontacten in het huidige pleeggezin?*

(A) *Niet-verplaatste kinderen ($n = 56$)*. Ook voor de kinderen die niet zijn overgeplaatst na komst in het eerste pleeggezin, is de samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van de oudercontacten berekend aan de hand van de Spearman's rho. Er is geen significant verband tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden van het kind en de frequentie van contact met vader, $\rho(55) = -.01$; $p > .05$. Er is sprake van een verwaarloosbaar effect, $r < .10$ (Cohen, 1988). Met betrekking tot de frequentie van contact met moeder is eveneens geen significant verband gevonden, $\rho(55) = -.22$; $p > .05$. Het effect is klein tot medium, maar er is geen significante samenhang tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van de oudercontacten (Cohen, 1988).

(B) *Verplaatste kinderen ($n = 30$)*. Voor deze deelvraag is de Spearman's rho gebruikt, omdat er sprake is van een numerieke variabele en een categorische variabele met rangorde. De Spearman's rho laat geen significant verband zien tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden en de frequentie van contact met vader, $\rho(29) = -.20$; $p > .05$. Er is hier sprake van een klein tot medium effect (Cohen, 1988), maar geen significant resultaat. Voor de samenhang tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden en de frequentie van contact met moeder geldt hetzelfde, $\rho(29) = -.01$; $p > .05$. Het effect is verwaarloosbaar, $r < .10$ (Cohen, 1988). Er is dus geen verband tussen de ontwikkeling van het kind en de frequenties van de oudercontacten.

3.2.6 De relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing. In totaal zijn er 21 kinderen teruggeplaatst. *Hoe is de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing?* Van één kind zijn geen

gegevens gevonden over de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing. In Tabel 12 zijn de frequenties te zien van de meest gesignaleerde problemen in de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing. Van de zeven genoemde items voor gedrag ten opzichte van pleegouders worden hieronder de drie meest voorkomende gedragingen genoemd (zie voor alle items: Bijlage 1 – Tabel 5). De twee meest voorkomende problemen in de aard van contact maken met pleegouders zijn tevens opgenomen in de tabel. Opvallend is dat deze problemen niet zijn gesignaleerd bij teruggeplaatste kinderen. Als laatst zijn de twee meest voorkomende problemen in hoe het kind zich uit ten opzichte van pleegouders gepresenteerd. Zeven kinderen (35%) laten opstandig en recalcitrant gedrag zien en zes kinderen (30%) vragen extra aandacht ten opzichte van de ouder(s).

Tabel 12

Gesignaleerde problemen in de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing (n = 21)

Relatiegebieden	Teruggeplaatst (n = 21)	
	n	%
<i>Gedrag</i>		
Zich niet laten gezeggen	3	15
Opstandig/recalcitrant gedrag	7	35
Vraagt extra aandacht	6	30
<i>Aard van contact maken</i>		
Zoekt geen contact	0	0
Allemandvriendje	0	0
<i>Zich uiten</i>		
Uit zich nauwelijks	2	10
Je weet niet wat in hem/haar omgaat	4	20
Zomaar driftbuien	4	20

Noot. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

Tabel 13 geeft een overzicht van het aantal problematische gebieden in de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing. Hierin is te zien dat het hoogste percentage (35%) wijst op één problematisch relatiegebied. Het gemiddeld aantal problematische gebieden is 1,6 met een minimum van nul en een maximum van vier. Bij de vijf kinderen (24%) die opnieuw uit huis zijn geplaatst, is het gemiddeld aantal problematische relatiegebieden 2,6 met een minimum van één en een maximum van vier.

Tabel 13

Aantal problematische relatiegebieden na terugplaatsing (n = 21)

Aantal problemen	n	%
Geen	4	20
Eén	7	35
Twee	5	25
Drie	1	5
Vier	3	15
Totaal	21	100

3.2.7 Contact met ex-pleegouders na terugplaatsing. De zevende deelvraag is: *Is er na eventuele terugplaatsing contact met de ex-pleegouders en zo ja, hoeveel?* Er zijn in totaal 21 kinderen teruggeplaatst. Bij twee kinderen zijn in de dossiers geen gegevens gevonden over het contact met de ex-pleegouders na terugplaatsing. Negen kinderen (47%) hebben na terugplaatsing nog contact met de ex-pleegouders en tien kinderen (53%) hebben geen contact meer met de ex-pleegouders. Drie kinderen (18%) zien de ex-pleegouders één keer per week. Drie kinderen (18%) hebben eens per twee à vier weken contact met de ex-pleegouders. Eén kind ziet ex-pleegouders eens per twee à drie maanden. Van vier kinderen zijn er geen gegevens over de frequentie van het contact.

3.2.8 Verband ontwikkeling kind en frequentie contact ex-pleegouders na terugplaatsing. De laatste deelvraag is: *Is er een samenhang tussen de frequentie van contact met ex-pleegouders en de ontwikkeling van het kind?* Om een verband te kunnen berekenen tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van contact met pleegouders, is een Spearman's rho uitgevoerd. Er is geen significant verband gevonden tussen het aantal problematische ontwikkelingsgebieden bij terugplaatsing en de frequentie van contact tussen het kind en de ex-pleegouders, $\rho(17) = .07$; $p > .05$. Er is sprake van een verwaarloosbaar effect, $r < .10$ (Cohen, 1988). Er is geen significante verband gevonden tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van het contact met ex-pleegouders.

Hoofdstuk 4. Discussie

4.1 Conclusie en discussie per deelvraag

4.1.1 De ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing. Het onderhavige dossieronderzoek schetst een beeld van de ontwikkeling van het kind vanaf de uithuisplaatsing. In de dossiers zijn bij uithuisplaatsing bij 31% van de kinderen geen problemen vermeld in de ontwikkeling. Uit rapporten van de Raad van de Kinderbescherming komt echter wel naar voren dat wordt gevreesd voor de ontwikkeling van het kind. Gemiddeld hebben kinderen bij uithuisplaatsing problemen op 1,7 ontwikkelingsgebieden. Kinderen die na komst in het eerste pleeggezin niet meer zijn verplaatst, vertonen problemen op gemiddeld 1,8 ontwikkelingsgebieden in het huidig pleeggezin. Kinderen die na komst in het eerste pleeggezin verplaatst zijn, laten in het eerste pleeggezin problemen zien op gemiddeld twee ontwikkelingsgebieden. Verplaatste kinderen hebben in het huidig pleeggezin problemen op gemiddeld 2,4 ontwikkelingsgebieden. Het gemiddeld aantal problematische ontwikkelingsgebieden ligt hoger voor verplaatste kinderen dan niet-verplaatste kinderen. Dit bevestigt het gegeven dat afgebroken pleegzorgplaatsingen of verplaatsingen de ontwikkeling van het kind opnieuw negatief kunnen beïnvloeden (Bruskas; 2008; Van den Bergh & Weterings, 2007; Van den Bergh & Weterings, 2010a; Vanderfaellie & Van Holen, 2010).

Er zijn 21 kinderen teruggeplaatst. Na terugplaatsing laten deze kinderen problemen zien op gemiddeld 1,5 ontwikkelingsgebieden. Vijf kinderen (24%) zijn na gemiddeld vijftien maanden terugplaatsing opnieuw uit huis geplaatst. Deze vijf kinderen laten bij terugplaatsing op gemiddeld 2,8 ontwikkelingsgebieden problemen zien. Hoewel het gemiddeld aantal ontwikkelingsgebieden lager lijkt te zijn bij terugplaatsing, is de vraag of er uit dit gemiddelde geconcludeerd kan worden dat terugplaatsing de beste optie is. Bij bijna een kwart van de kinderen faalt de terugplaatsing en wordt opnieuw uit huis geplaatst. In de gesprekken met de gezinsvoogd na terugplaatsing melden ouders weinig problemen in de ontwikkeling van het kind en in de relatie. Pleegouders zijn waarschijnlijk meer geneigd om de problemen van het kind en problemen in de relatie te melden aan de pleegzorgwerker.

Problemen in de emotionele ontwikkeling lijken het meest voor te komen. In de frequentietabellen van alle groepen is te zien dat meer dan de helft van de kinderen emotionele problemen heeft. Van de niet-verplaatste kinderen laat 56% problemen zien in de emotionele ontwikkeling. Verplaatste kinderen hebben de hoogste percentages emotionele problemen. Zowel in het eerste als in het huidig pleeggezin laat 62% van de verplaatste kinderen emotionele problemen zien. Van den Bergh en Weterings (2010c) stellen dat emotionele problemen het meest voorkomen en het langst duren voordat ze afnemen. Bij de teruggeplaatste kinderen ligt het percentage emotionele problemen op 57%. Hoewel het gemiddeld aantal problemen bij teruggeplaatste kinderen lager is dan bij niet-verplaatste en verplaatste kinderen, is het percentage emotionele problemen vrijwel gelijk. De

hoge percentages van emotionele problematiek kunnen verklaard worden uit een kwetsbaarheid in combinatie met een voorgeschiedenis van scheiding en verlies (Kerker & Dore, 2006). Er is een gebrek aan vertrouwen ontstaan in de ander en in zichzelf (Van den Bergh et al., 2010). De kwetsbaarheid van pleegkinderen kan nog meer zijn vergroot door verplaatsingen (Bruskas, 2008). Ook sociale problemen komen veel voor. Van de niet-verplaatste kinderen laat 26% problemen zien in het sociaal functioneren en in de omgang met andere kinderen. In het eerste pleeggezin laat 27% van de verplaatste kinderen problemen zien in de omgang met andere kinderen. In het huidig pleeggezin is dit gestegen naar 38%. Ook hier is te zien dat verplaatsing een negatieve invloed heeft op de ontwikkeling van het kind. In het eerste pleeggezin laat 34% van de verplaatste kinderen problemen zien in het sociaal functioneren. In het huidig pleeggezin is het percentage iets afgenomen, namelijk 31%. Van de teruggeplaatste kinderen heeft 19% problemen in de omgang met andere kinderen en 24% problemen in het sociaal functioneren. Een secundaire analyse van Mouissie (2006) op afgenomen PSI's in pleeggezinnen laat zien dat 64% van de kinderen die gemiddeld drie jaar in een pleeggezin zitten, nog steeds problemen laten zien in de sociale ontwikkeling. Net als emotionele problemen, duurt het ook langer voordat sociale problemen afnemen. In het onderzoek van Mouissie (2006) geven pleegouders aan dat het kind problemen heeft in de spelontwikkeling, zelfredzaamheid en agressie- en driftregulatie. Mouissie (2006) geeft als verklaring dat het kind nog geen veilige basis heeft ontwikkeld, waaruit het kind de wereld om zich heen kan exploreren.

4.1.2 De relatie tussen kind en pleegouders. In de relatie met pleegouders laten de kinderen op verschillende gebieden problemen zien ten opzichte van pleegouders. Bij niet-verplaatste kinderen is er sprake van gemiddeld 1,8 problematische relatiegebieden. Bijna veertig procent van de niet-verplaatste kinderen die problemen hebben in de relatie met pleegouders vraagt extra aandacht aan pleegouders ten opzichte van 19% in het eerste pleeggezin en 17% in het huidig pleeggezin bij verplaatste kinderen. Een kwart van de niet-verplaatste kinderen vertoont opstandig en recalcitrant gedrag, 21% laat zich niet gezeggen en 15% heeft zomaar driftbuien. Van de niet-verplaatste kinderen heeft 40% geen problemen in de relatie met pleegouders ten opzichte van 25% bij de verplaatste kinderen. Bij de niet-verplaatste kinderen zijn er weinig problemen (0-8%) in de aard van contact maken met pleegouders.

Verplaatste kinderen laten in het eerste pleeggezin problemen zien op gemiddeld 2,3 relatiegebieden. In het eerste pleeggezin vertoont 31% van de kinderen opstandig en recalcitrant gedrag, 24% van de kinderen laat zich niet gezeggen en 24% heeft zomaar driftbuien. 19% van de kinderen vraagt extra aandacht aan pleegouders. 24% van de kinderen uit zich nauwelijks ten opzichte van 8% bij de niet-verplaatste kinderen. In het huidig pleeggezin zijn er problemen op gemiddeld twee relatiegebieden. Opstandig en recalcitrant gedrag is ook hier veelvoorkomend (25%) in de relatie met pleegouders. In 29% van de verplaatste pleegzorgsituaties weten pleegouders in het huidig pleeggezin

niet wat er in het kind omgaat ten opzichte van 21% in het eerste pleeggezin. 17% vraagt extra aandacht aan pleegouders. Opvallend is dat ook bij verplaatste kinderen weinig problemen worden gesignaleerd in de aard van contact maken. In het eerste pleeggezin heeft nul tot veertien procent problemen in de aard van contact maken. In het huidig pleeggezin is dit nog minder, namelijk nul tot acht procent. Het contact met pleegouders lijkt dus vrij goed te gaan.

De uitkomsten laten zien dat er bij verplaatste kinderen gemiddeld meer problematische relatiegebieden zijn dan bij niet-verplaatste kinderen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat verplaatste kinderen minder vertrouwen hebben in pleegouders (Strijker, 2006; Van den Bergh, et al., 2010). Door verplaatsingen neemt het probleemgedrag van pleegkinderen toe (Fisher et al., 2005; Fisher et al., 2011; James, 2004; Leathers, 2006). Verplaatsingen kunnen echter ook het gevolg zijn van probleemgedrag. Er ontstaat dan een negatieve vicieuze cirkel. Probleemgedrag heeft een negatief effect op het gezinsleven, het welzijn van pleegouders en het opvoedingsgedrag (Vanderfaellie & Van Holen, 2010). Het is dus van essentieel belang dat het verplaatsen van kinderen wordt voorkomen door een beleid te formuleren waarin beslissingen tot verplaatsing van pleegkinderen aan de rechter worden overgelaten (Quik-Schuijt & Van der Reijt, 2009). Het verdient aanbeveling dat beslissingen ten aanzien van terugplaatsing binnen een half jaar tot een jaar genomen worden. Na uithuisplaatsing is in een half jaar te zien of de interactie tussen kind en ouder verbetert (Van den Bergh & Weterings, 2007; 2010d). Indien terugplaatsing niet mogelijk is, is het van belang permanente pleegzorgplaatsingen te realiseren en pleegouders toe te rusten om adequaat om te kunnen gaan met het probleemgedrag van het pleegkind (Van den Bergh & Weterings, 2010d; Vanderfaellie & Van Holen, 2010).

4.1.3 Oudercontacten. In het onderhavige dossieronderzoek is te zien dat contact met moeder meer voorkomt dan contact met vader. Dit komt overeen met de resultaten van Huijg (2010) die onderzoek heeft uitgevoerd aan de hand van het PSI. In het onderhavige dossieronderzoek heeft 46% van de niet-verplaatste kinderen contact met vader en 86% contact met moeder. Zowel voor vader als voor moeder ligt de hoogste frequentie op eens per twee weken. 13% van de kinderen heeft eens per week contact met vader. 16% heeft eens per twee weken contact met vader. 14% van de kinderen heeft wekelijks contact met moeder en 25% van de kinderen hebben eens in de twee weken contact met moeder.

Van de verplaatste kinderen heeft in het eerste pleeggezin 63% contact met vader en 94% contact met moeder. De frequentie van het contact met vader is zeer wisselend, terwijl de frequentie van het contact met moeder in de meeste gevallen één keer per week (39%) of één keer per twee weken (22%) is. In het huidig pleeggezin heeft 63% van de verplaatste kinderen contact met vader en 90% contact met moeder. Het contact met moeder is enigszins afgenomen. Ook de frequentie is lager geworden. Nog maar 3% van de kinderen heeft wekelijks contact met moeder. 17% heeft eens per twee weken contact met moeder en 30% eens per maand. Het contact met vader lijkt zich meer te

hebben gestabiliseerd. 23% van de kinderen heeft één keer in de maand contact met vader. Een verklaring voor de veranderingen in de oudercontacten kan zijn dat de kans op terugplaatsing is verminderd en de positie van de ouder is veranderd.

Niet-verplaatste kinderen hebben iets minder frequent contact met moeder dan verplaatste kinderen. De frequenties van ouders die soms een tijdje wel en soms een tijdje geen contact hebben met hun kind, liggen hoger bij niet-verplaatste kinderen dan bij wel verplaatste kinderen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat het perspectief van de pleegzorgplaatsingen bij niet-verplaatste kinderen meer permanent is. Als het perspectief meer permanent is en het kind langer in een pleeggezin zit, is er wellicht minder kans op terugplaatsing. Andersson (2009) heeft in longitudinaal onderzoek laten zien dat teruggeplaatste kinderen onafgebroken contact hebben gehad met moeder en in een aantal gevallen vader. Als de kans op terugplaatsing vermindert, kan het zijn dat ouders een andere positie innemen, zoals een geliefde oom of oma. Zo ontstaat er rust voor het kind.

4.1.4 Verband ontwikkeling kind en relatie tussen kind en pleegouders. In hoofdstuk 1.3 is besproken dat de relatie met pleegouders bepalend is voor het welbevinden van een kind (Andersson, 2012; Maaskant et al., 2007; Van den Bergh & Weterings, 2010c). Het onderhavig dossieronderzoek bevestigt dit door te laten zien dat er inderdaad een positief verband is tussen de relatie met pleegouders en de ontwikkeling van het kind. Als het kind minder problemen heeft in de relatie met pleegouders, heeft het kind ook minder problemen in de ontwikkeling en andersom. Dit geldt zowel voor de verplaatste kinderen als de niet-verplaatste kinderen, maar voor de niet-verplaatste kinderen is het verband veel sterker. Verondersteld kan worden dat de relatie met pleegouders bepalend is voor het welbevinden van het kind. Een positieve, bekrachtigende relatie met pleegouders vergroot het vertrouwen van pleegkinderen en stimuleert hen deel te nemen aan nieuwe situaties (Andersson, 2005).

4.1.5 Verband ontwikkeling kind en frequentie oudercontacten. In het onderhavige dossieronderzoek is geen verband gevonden tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van de oudercontacten. De frequentie van de oudercontacten op zich lijkt weinig effect te hebben op het welbevinden van het kind. Het kader waarin de contacten plaatsvinden, is mogelijk belangrijker dan de frequentie (Weterings & Van den Bergh, 2010d). Pleegkinderen hebben vaak een achtergrond van mishandeling en verwaarlozing (Kerker & Dore, 2006). Veel van hen hebben onvoldoende een veilige gehechtheidsrelatie kunnen opbouwen met ouders. In het pleeggezin wordt het kind voorzien in veiligheid en welzijn (Bruskas, 2008). In het onderzoek van Tamtelahitu (2009) zetten pleegkinderen in een relatiediagram hun ouders vaak op een minder nabije plaats dan pleegouders.

4.1.6 De relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing. Na terugplaatsing laten kinderen op gemiddeld 1,6 gebieden problemen zien in de relatie met de ouder(s). Opstandig en recalcitrant komt met 35% het meeste voor. 30% van de kinderen vraagt extra aandacht aan de ouder(s). Ouders lijken in gesprekken met de gezinsvoogd na terugplaatsing minder geneigd problemen van het kind en problemen in de relatie te vermelden. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ouders niet zien dat het een probleem is, omdat het kind deze problemen altijd al heeft laten zien en het voor ouders niet als een probleem wordt gezien. Een andere verklaring is dat ouders minder snel problemen aangeven vanwege angst voor een tweede uithuisplaatsing. Het kan ook zijn dat de terugplaatsing gemiddeld vrij kort na uithuisplaatsing heeft plaatsgevonden, waardoor de relatie met ouders nog positief is in emotionele zin. Hoewel kinderen na terugplaatsing gemiddeld minder problemen laten zien in de relatie met ouders dan in de relatie met pleegouders, is bijna een kwart van de teruggeplaatste kinderen opnieuw uit huis geplaatst. Deze kinderen laten bij terugplaatsing problemen zien op gemiddeld 2,8 ontwikkelingsgebieden. Choy en Schulze (zoals beschreven in Van den Bergh & Weterings, 2010d) hebben een voorstel gedaan met betrekking tot besluitvorming over terugplaatsing. Aan de hand van een beoordelingsboog, waarin de mening van ouders, kind en hulpverlening wordt beoordeeld, kan gekeken worden of terugplaatsing van het kind binnen een (half) jaar een mogelijkheid is. De uitkomsten van het onderhavige dossieronderzoek ondersteunen deze aanbeveling. Wel is het van groot belang de mening van pleegouders in deze beoordelingsboog te betrekken (Van den Bergh & Weterings, 2010d). Van den Bergh en Weterings (2010d) introduceren het pedagogisch beslissingsmodel, waarin een stappenplan is uitgezet die gebonden is aan termijnen waarbinnen de stappen voltooid moeten zijn. Door middel van deze termijnen is er binnen afzienbare tijd duidelijkheid over de toekomst van het kind, waardoor het ontwikkelingsbelang van het kind wordt bevorderd. In het pedagogisch beslissingsmodel hebben pleegouders evenveel inspraak als ouders (Van den Bergh & Weterings, 2010d).

4.1.7 Contact met ex-pleegouders na terugplaatsing. Van de 21 teruggeplaatste kinderen heeft bijna de helft contact met de ex-pleegouders. Bij zeven van deze negen kinderen ging het om een netwerkplaatsing. Dit betekent dat contact met de ex-pleegouders bij bestandspleeggezinnen nauwelijks voorkomt, terwijl het kind voor een langere periode bij pleegouders heeft gewoond.

4.1.8 Verband ontwikkeling kind en frequentie contact ex-pleegouders na terugplaatsing. In het onderhavige dossieronderzoek is geen verband gevonden tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van het contact met de ex-pleegouders na terugplaatsing. De verwachting was dat er wel een verband zou zijn, omdat het kind een band heeft opgebouwd met pleegouders welke positief is voor de ontwikkeling van het kind. Een verklaring voor het resultaat kan zijn dat de duur van de pleegzorgplaatsing niet lang genoeg is geweest om een duurzame band op te bouwen met pleegouders.

Zeven van de negen kinderen blijken echter in een netwerkpleeggezin te hebben gezeten. Er was dus in veel gevallen al sprake van een duurzame band met pleegouders. Een andere mogelijke verklaring is dat er een zorgvuldige bezoeksregeling is geweest welke is uitgebreid in duur en frequentie, waardoor de terugplaatsing natuurlijk heeft plaatsgevonden en het kind opnieuw een band heeft kunnen opbouwen met de ouder(s) (Kessler & Greene, 1999).

4.2 Conclusie

4.2.1 Pleeggezin, internaat of gezinshuis. Van de 105 onderzochte pleegzorgsituaties zijn er twee kinderen verplaatst naar een internaat en één kind naar een gezinshuis. De overige 102 kinderen zijn in de pleegzorg gebleven. Dit is een positief resultaat, gezien uit onderzoek is gebleken dat een pleeggezin betere ontwikkelingskansen biedt dan een tehuis (Van IJendoorn & Juffer, 2006). Ook zijn er weinig kinderen teruggeplaatst, namelijk 21 van de 102, waardoor permanentie in de relatie tussen het kind en de hechtingspersoon wordt bevorderd.

4.2.2 De ontwikkeling van het kind. Het onderhavige dossieronderzoek laat zien dat verplaatste kinderen gemiddeld meer problemen hebben in de ontwikkeling dan niet-verplaatste kinderen. Bij verplaatste kinderen is te zien dat het aantal problematische ontwikkelingsgebieden in het huidige pleeggezin hoger ligt dan in het eerste pleeggezin.

Bijna een kwart van de teruggeplaatste kinderen laat veel problematische ontwikkelingsgebieden (2,8) zien en wordt opnieuw uit huis geplaatst. Emotionele problemen komen het meeste voor onder pleegkinderen. Problemen in het sociaal functioneren en problemen in de omgang met andere kinderen zijn tevens veelvoorkomend.

Uit de bevindingen kan geconcludeerd worden dat verplaatsingen een negatief effect hebben op de ontwikkeling van het kind. Er is opnieuw onzekerheid over de toekomst van het kind, wat zorgt voor meer stress. Het verdient aanbeveling om beleid zo te formuleren dat het gericht is op zo weinig mogelijk verplaatsing.

4.2.3 De relatie tussen kind en pleegouders. In de relatie met pleegouders laten verplaatste kinderen ook meer problemen zien dan niet-verplaatste kinderen. Door afgebroken pleegzorgplaatsingen hebben verplaatste kinderen minder kans gehad een duurzame relatie op te bouwen met pleegouders. Ze hebben minder vertrouwen in de ander en in zichzelf (Van den Bergh et al., 2010). Verplaatste kinderen hebben veelal moeite met gehoorzaamheid, laten opstandig en recalcitrant gedrag zien en hebben zomaar driftbuien. Ook komt het veel voor dat pleegouders niet weten wat er in het kind omgaat. Niet-verplaatste kinderen hebben ook moeite met gehoorzaamheid, ze vertonen opstandig en recalcitrant gedrag en vragen extra aandacht aan pleegouders. Er is een verband tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie met pleegouders. De relatie met pleegouders is cruciaal voor de ontwikkeling van het kind. Deze relatie moet beter worden beschermd door verplaatsingen te voorkomen. Het is van belang dat beleid gericht is op duurzaamheid. Beslissingen

ten aanzien van verplaatsingen moeten weloverwogen en met tussenkomst van de rechter worden gemaakt (Quik-Schuijt & Van der Reijt, 2009).

4.2.4 Oudercontacten. Met betrekking tot de oudercontacten komt uit het onderhavige dossieronderzoek naar voren dat contact met moeder vaker voorkomt dan contact met vader. De frequentie van oudercontacten blijkt niet samen te hangen met de ontwikkeling van het kind. Het kader van de oudercontacten is mogelijk belangrijker dan de frequentie (Van den Bergh & Weterings, 2010d).

4.2.5 Terugplaatsing. Na terugplaatsing lijken ouders minder geneigd problemen aan te geven in gesprekken met de gezinsvoogd. Echter wordt een kwart van de teruggeplaatste kinderen opnieuw uit huis geplaatst. Het is van groot belang terugplaatsingen te laten toetsen door de Raad van de Kinderbescherming en de beslissing tot terugplaatsing over te laten aan de rechter.

Bijna de helft van de kinderen die zijn teruggeplaatst, hebben contact met de ex-pleegouders. In veel van deze situaties ging het om netwerkplaatsingen. Onder kinderen die in bestandspleeggezinnen hebben gezeten, komt contact met de ex-pleegouders nauwelijks voor. Er is echter geen verband gevonden tussen de ontwikkeling van het kind en de frequentie van het contact met de ex-pleegouders. Ook hier is het kader van het contact mogelijk van groter belang dan de frequentie van het contact (Weterings & Van den Bergh, 2010d).

4.3 Sterke en zwakke kanten van het onderzoek

Een sterke kant van het onderhavige dossieronderzoek is de aselechte steekproef. De dossiers zijn at random aangeboden en representeren hierdoor een correct beeld van de populatie. Het meetinstrument is tevens een sterke kant van het onderzoek. Het meetinstrument is gebaseerd op het PSI (Weterings & Van den Bergh, 2006/08). Door gebruik van dezelfde operationalisaties is het mogelijk de ontwikkeling van kinderen en de relatie met pleegouders uit PSI onderzoeken te vergelijken met het onderhavige dossieronderzoek. Een ander sterk punt van het onderhavige dossieronderzoek is dat de ontwikkeling van de pleegkinderen wordt gemeten op verschillende momenten in de ontwikkeling. Het onderzoek bevat een zeer grote hoeveelheid aan variabelen, waardoor veel (achtergrond)informatie bekend is.

Een zwakke kant van het onderzoek is dat de ontwikkeling van de niet-verplaatste kinderen na uithuisplaatsing enkel op één moment wordt gemeten, terwijl de ontwikkeling van de verplaatste kinderen op twee en soms drie momenten wordt gemeten.

4.4 Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderhavige dossieronderzoek kan een aantal aanbevelingen worden gedaan. In het onderzoek komt naar voren dat veel pleegkinderen problemen in de ontwikkeling. Het grootste probleem betreft de emotionele ontwikkeling. Het is van groot belang aandacht te besteden aan het

welbevinden van het kind in de pleegzorg. In de begeleiding en ondersteuning die wordt geboden, kan ingehaakt worden op de problematische ontwikkelingsgebieden die bij het kind worden gesignaleerd. In het onderhavige dossieronderzoek is naar voren gekomen dat er een positief verband is tussen de ontwikkeling van het kind en de relatie tussen kind en pleegouders. Als de relatie tussen kind en pleegouders verbetert, zal het kind beter functioneren. Het is dus van essentieel belang aandacht te besteden aan de relatie tussen kind en pleegouders. Allereerst is duurzaamheid belangrijk. Kinderen die na komst in het eerste pleeggezin niet meer zijn verplaatst, functioneren beter in hun ontwikkeling en hebben een betere relatie met pleegouders. Het is van belang dat beleid gericht is op continuïteit van de pleegzorgplaatsing. De relatie tussen kind en pleegouders wordt daarnaast bepaald door opvoedingsvaardigheden van pleegouders. Pleegouders kunnen leren beter om te gaan met het gedrag dat pleegkinderen laten zien ten opzichte van pleegouders. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door middel van videofeedback. Verhoogde sensitiviteit en stimulatie richting het kind zou de relatie tussen pleegouders en kind kunnen bevorderen.

Het is aan te bevelen meer onderzoek te doen naar terugplaatsingen. Er is nog niet veel onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van het kind na terugplaatsing en de relatie tussen kind en ouder(s). Het onderhavige dossieronderzoek heeft analyses kunnen uitvoeren op 21 kinderen. Het is aan te bevelen een grotere groep teruggeplaatste kinderen te onderzoeken om meer conclusies te kunnen trekken over hoe het gaat met een kind na terugplaatsing.

Literatuurlijst

- Andersson, G. (2009). Foster children: a longitudinal study of placements and family relationships. *International Journal of Social Welfare*, 18, 13-26.
- Benoist, V. (2009). *De hechtings- en opvoedingsrelatie tussen pleegkind en pleegouders* (master thesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Boer, C. J. M. (2012). *Een onderzoek naar de verschillen in ontwikkeling tussen herhaald verplaatste en niet-herhaald verplaatste pleegkinderen* (master thesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss. Attachment* (second edition). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base. Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- Brault, R. (2011). *Grist From the Thought Mill*. Verkregen op 6 juni, 2012 van <http://www.robertbrault.com/>.
- Bruskas, D. (2008). Children in foster care: A vulnerable population at risk. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 21(2), 70–77.
- Brussee, C. C. (2012). *Op weg naar een succesvolle terugplaatsing* (master thesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Burns, B., Phillips, S., Wagner, H. R., Barth, R., Kolko, D., Campbell, Y., et al. (2004). Mental health need and access to mental health services by youths involved with child welfare. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43, 960–970.
- Clausen, J. M., Landsverk, J., Ganger, W., Chadwick, D., & Litrownik, A. (1998). Mental Health Problems of Children in Foster Care. *Journal of Child and Family Studies*, 7(3), 283-296.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (second edition). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Couturier, G. L. G., & Tak, J. A. (2002). Diagnostiek bij kinderen jonger dan 6 jaar. In Th. Kievit, J. A. Tak en J. D. Bosch (red.), *Handboek psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Fisher, P. A., Bruce, J., Abdulleev, Y., Mannering, A. M., & Pears, K. C. (2011). The effects of early adversity on the development of inhibitory control: Implications for the design of preventive interventions and the potential recovery of function. In M. T. Bardo, D. H. Fishbein, & R. Milich (Eds.), *Inhibitory control and drug abuse prevention: From research to translation*. New York, NY: Springer.
- Fisher, P. A., Burraston, B. O., & Pears, K. C. (2005). The Early Intervention Foster Care Program: Permanent placement outcomes from a randomized trial. *Child Maltreatment*, 10, 61–71.

- Huijg, A. A. M. (2010). *De ontwikkeling van pleegkinderen, de relatieontwikkeling tussen pleegkind en pleegouders en de invloed van het oudercontact* (master thesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- James, S. (2004). Why do foster placements disrupt? An investigation of reasons for placement change in foster care. *Social Service Review*, 78, 601–627.
- Kalverboer, M. E., & Zijlstra, A. E. (2006). *Het Belang van het kind in het Nederlands recht; voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Amsterdam: SWP.
- Kerker, B. D., & Dore, M. M. (2006). Mental Health Needs and Treatment of Foster Youth: Barriers and Opportunities. *American Journal of Orthopsychiatry*, 76(1), 138-147.
- Kessler, M. L., & Greene, B. F. (1999). Behavior analysis in child welfare: Competency training caseworkers to manage visits between parents and their children in foster care. *Research on Social Work Practice*, 9, 148-170.
- Landsverk, J., Davis, I., Ganger, W., Newton, R., & Johnson, I. (1996). Impact Of Child Psychosocial Functioning On Reunification From Out-Of-Hope Placement. *Children and Youth Services Review*, 18, 447-462.
- Leathers, S. J. (2006). Placement disruption and negative placement outcomes among adolescents in long-term foster care: The role of behavior problems. *Child Abuse & Neglect*, 30, 307–324.
- Lindhiem, O., & Dozier, M. (2007). Caregiver commitment to foster children: The role of child behavior. *Child Abuse & Neglect*, 30(4), 361-374.
- Maaskant, A., Hermanns, J., & Bos, H. (2007). *Het kind tussen pleegouders en ouders*. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 46(7/8), 311-320.
- Pleegzorg Nederland (2011). *Factsheet Pleegzorg 2010*. Verkregen op 28 februari 2012 van http://www.pleegzorg.nl/algemeen/Factsheet_Pleegzorg_2008.PDF.
- Quik-Schuijt, A. C. (2010). Het juridisch kader van een pleegzorgplaatsing. In P. M. Van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Quik-Schuijt, A. C., & Van der Reijt, F. A. (2009). Terugplaatsing van kinderen: Een duivelse afweging. *Perspectief*, 2, 19.
- Ritter, J. M., Casey, R. J., & Langlois, J. H. (1991). Adults' responses to infants varying in appearance of age and attractiveness. *Child Development*, 62, 68-82.
- Silver, J., & Dicker, S. (2007). Mental Health Assessment of Infants in Foster Care. *Child Welfare*, 86(5), 35-55.
- Stovall K. C., & Dozier, M. (2000). The development of attachment in new relationships: Single subject analyses for 10 foster infants. *Development and Psychopathology*, 12, 133–156.
- Strijker, J. (2006). *Pleegzorg. Overzicht van wetenschappelijk onderzoek*. Utrecht: Stili Novi.

- Tamtelahitu, N. (2009). *De beleving van de nabijheid van ouders en pleegouders door pleegkinderen. Het valideren van het Relatiediagram uit het Pedagogisch Signalerings Instrument voor het pleeggezin (PSI-P)* (masterthesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2006). *Kind in de pleegzorg. Naar een eenduidige kindgerichte hulpverlening. Samenvatting beleidsvisie*. Leiden, z.u.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2007). *Pleegzorg, jeugdzorg voor het kind: Pedagogische besluitvorming bij uithuisplaatsing*. Utrecht: Agiel.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2010a). *Dossieronderzoek Pleeggezinplaatsingen 2009 bij Bureau Jeugdzorg Rotterdam en Bureau Jeugdzorg Overijssel*. Leiden: Afdeling Orthopedagogiek.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2010b). Inleiding. In P. M. Van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2010c). De ontwikkeling van kinderen in een pleeggezin. In P. M. Van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2010d). Perspectief voor de pleegzorg. In P. M. Van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Van den Bergh, P. M., & Weterings, A. M. (2012). *Dossieronderzoek Zwolle 2012 bij BJZ naar Verplaatsing Pleegkinderen, met name terugplaatsingen*. Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Van den Bergh, P. M., Weterings, A. M., & Schoenmakers, M. (2010). Gehechtheid en loyaliteit. In P. M. Van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Van der Linden, A. P., Ten Siethoff, F. G. A., & Zeijlstra-Rijpstra, A. E. I. J. (2009). *Jeugd en Recht*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Van Duijn, H. J. H. (2009). *Groeien in een pleeggezin* (master thesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Van Holen, F., Vanderfaeillie, J., & Trogh, L. (2007). Longitudinaal onderzoek naar gezinsbelasting en gedrags- en emotionele problemen in pleegzorg. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 46, 233-242.
- Van IJzendoorn, M. H., & Juffer, F. (2006). The Emanuel Miller memorial lecture 2006: Adoption as intervention. Meta-analytic evidence for massive catch-up and plasticity in physical, socioemotional, and cognitive development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47, 1228-1245.

- Van IJzendoorn, M. H. (2010). Gehecht aan pleegouders. In P. M. Van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Van Lieshout, M. (2001). *Anders denken, anders doen: de pleegzorg-projecten 'Terug naar Huis'*. Utrecht: Trillium, VOG.
- Van Oijen, S., & Strijker, P. (2010). Het verplaatsen van pleegkinderen. In P. M. van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Vanderfaeillie J., & Van Holen, F. (2010). Het verloop van pleeggezinplaatsingen. In P. M. van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Visser, N. (2012). *Het teruggeplaatste pleegkind: het proces van de terugplaatsing en de ontwikkeling van teruggeplaatste kinderen* (master thesis). Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Weterings, A. M., & Van den Bergh, P. M. (2006/08). *PSI: Pedagogisch SignaleringsInstrumentarium. Een risicotaxatieinstrument voor de opvoedingssituatie*. Leiden: Universiteit Leiden, Afd. Orthopedagogiek.
- Weterings, A. M., & Van den Bergh, P. M. (2010). De betekenis van de ouder voor het pleegkind. In P. M. van den Bergh, & A. M. Weterings (red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Weterings, A. M., & Van den Bergh, P. M. (2012). De stem van het pleegkind. *Tijdschrift voor Familie en Jeugdrecht*, 34(1), 12-20.

Bijlage 1 – Tabellen

Tabel 1

Gesignaleerde problemen in de relatie tussen de relatie tussen het niet-verplaatste kind en pleegouders (n = 56) en het verplaatste kind en pleegouders in het eerste (n = 46) en huidig pleeggezin (n = 30)

	Niet-verplaatst (n = 52)		Verplaatst Eerste pleeggezin (n = 42)		Verplaatst Huidig pleeggezin (n = 24)	
	n	%	n	%	n	%
Relatiegebieden						
<i>Gedrag</i>						
Zich niet laten gezeggen	11	21	10	24	4	17
Niet accepteren van gezag	3	6	0	0	2	8
Vreemd gedrag	5	10	6	14	2	8
Opstandig/recalcitrant gedrag	13	25	13	31	6	25
Agressief	5	10	2	5	3	13
Vraagt extra aandacht	20	39	8	19	4	17
Anders, bv. hyperactief	4	8	3	7	1	4
<i>Aard van contact maken</i>						
Zoekt geen contact	2	4	6	14	2	8
Zoekt geen lichamenlijk contact	1	2	3	7	1	4
Weert af	0	0	3	7	1	4
Allemandsvriendje	4	8	4	10	1	4
Seksueel uitdagend	1	2	0	0	1	4
Anders, bv. ambivalent	1	2	1	2	0	0
<i>Zich uiten</i>						
Uit zich nauwelijks	4	8	10	24	3	13
Vlak	3	6	3	7	5	21
Je weet niet wat in hem/haar omgaat	6	12	9	21	7	29
Zomaar driftbuien	8	15	10	24	5	21
Onvoorspelbaar	1	2	6	14	0	0
Anders, bv. huilbuien	3	6	0	0	1	4

Noot 1. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

Noot 2. Bij verplaatste kinderen ontbraken in het eerste pleeggezin de gegevens van vier kinderen en in het huidig pleeggezin ontbraken de gegevens van zes kinderen. Bij niet verplaatste kinderen ontbraken gegevens van vier kinderen.

Tabel 2

Frequentie contact met ouders niet-verplaatste kinderen (n = 56)

Frequentie	Contact met vader (n = 56)		Contact met moeder (n = 56)	
	n	%	n	%
1x per week	7	13	8	14
1x per twee weken	9	16	14	25
1x per maand	2	4	10	18
1x per 6 à 8 weken	1	2	2	4
1x per drie maanden	0	0	1	2
Soms een tijdje wel, soms een tijdje niet	6	11	9	16
Niet van toepassing	30	54	8	14
Onbekend	1	2	4	7
Totaal	56	101	56	100

Noot. Onder 'Niet van toepassing' vallen kinderen die enkel telefonisch contact of geen contact hebben met de ouder.

Tabel 3

Frequentie contact met ouders verplaatste kinderen in het eerste pleeggezin (n = 46)

Frequentie	Contact met vader (n = 46)		Contact met moeder (n = 46)	
	n	%	n	%
1x per week	4	9	18	39
1x per twee weken	4	9	10	22
1x per maand	2	4	3	7
1x per 6 à 8 weken	3	7	0	0
Soms een tijdje wel, soms een tijdje niet	3	7	1	2
Anders	3	7	5	11
Niet van toepassing	20	44	4	9
Onbekend	7	15	5	11
Totaal	46	101	46	101

Noot 1. Onder 'Niet van toepassing' vallen kinderen die enkel telefonisch contact of geen contact hebben met de ouder.

Noot 2. Onder 'Anders' vallen frequenties die niet binnen de categorieën geplaatst kunnen worden, bijvoorbeeld contact 'op afspraak'.

Tabel 4

Frequentie contact met ouders verplaatste kinderen in het huidig pleeggezin (n = 30)

Frequentie	Contact met vader (n = 30)		Contact met moeder (n = 30)	
	n	%	n	%
1x per week	1	3	1	3
1x per twee weken	3	10	5	17
1x per maand	7	23	9	30
1x per 6 à 8 weken	2	7	4	13
1x per drie maanden	1	3	1	3
1x per zes maanden	1	3	0	0
1x per jaar	1	3	0	0
Soms een tijdje wel, soms een tijdje niet	1	3	2	7
Niet van toepassing	11	37	3	10
Onbekend	2	7	5	17
Totaal	30	101	30	100

Noot. Onder 'Niet van toepassing' vallen kinderen die enkel telefonisch contact of geen contact hebben met de ouder.

Tabel 5

Gesignaleerde problemen in de relatie tussen kind en ouder(s) na terugplaatsing (n = 21)

Relatiegebieden	Teruggeplaatst (n = 21)	
	n	%
<i>Gedrag</i>		
Zich niet laten gezeggen	3	15
Niet accepteren van gezag	0	0
Vreemd gedrag	0	0
Opstandig/recalcitrant gedrag	7	35
Agressief	1	5
Vraagt extra aandacht	6	30
Anders, bv. hyperactief	0	0
<i>Aard van contact maken</i>		
Zoekt geen contact	0	0
Zoekt geen lichamelijk contact	0	0
Weert af	0	0
Allemansvriendje	0	0
Seksueel uitdagend	0	0

Anders, bv. ambivalent	1	5
<i>Zich uiten</i>		
Uit zich nauwelijks	2	10
Vlak	2	10
Je weet niet wat in hem/haar omgaat	4	20
Zomaar driftbuien	4	20
Onvoorspelbaar	2	10
Anders, bv. huilbuien	0	0

Noot. Dit zijn geen uitsluitende criteria.

Bijlage 2 – Overzicht frequenties gehele onderzoeksgroep (N= 105)

Dit overzicht is samengesteld door Elsa Peuchen, Nathalie Visser en Chantal Boer op 14-09-2012.

Variabele	Antwoordmogelijkheden	Frequenties
<i>Algemene gegevens</i>		
Sexe kind	Jongen	55
	Meisje	50
Leeftijd kind per 31-12-11 in jaren	Numeriek gemiddelde	6.51
Leeftijd vader per 31-12-11 in jaren	Numeriek gemiddelde	49.10
Leeftijd moeder per 31-12-11 in jaren	Numeriek gemiddelde	33.66
Gezag bij de vader (P)	Nee	62
	Ja	2
	Nvt	41
	Onbekend	0
Gezag bij de moeder (M)	Nee	23
	Ja	43
	Nvt	39
	Onbekend	0
Gezag bij beide ouders (P+M)	Nee	67
	Ja	36
	Nvt	2
	Onbekend	0
Ontheffing P	Nee	97
	Ja	8
Ontheffing M	Nee	87
	Ja	18
Zijn ouders gehuwd?	Nee	103
	Ja	2
Wonen ouders samen?	Nee	95
	Ja	10
Vader woont zelfstandig (heden)	Nee	13
	Ja	55
	Nvt	6
	Onbekend	31
Vader woont zelfstandig bij UHP kind	Nee	15
	Ja	60
	Nvt	5
	Onbekend	25
Vader heeft een nieuwe partner	Nee	19
	Ja	13
	Nvt	13
	Onbekend	60
Zo ja, woont P samen?	Nee	9
	Ja	10
	Nvt	26
	Onbekend	60
Moeder woont zelfstandig (heden)	Nee	14
	Ja	79
	Nvt	3
	Onbekend	9
Moeder woont zelfstandig bij UHP kind	Ja	77
	Bij grootouders Pz	1
	Bij grootouder Mz	6
	Bij vrienden	3
	Tehuis voor M en K	2
	Anders	9
	Nvt	1
	Onbekend	6
Moeder heeft een nieuwe partner	Nee	32

	Ja Nvt Onbekend	23 10 40
Zo ja, woont M samen?	Nee Ja Nvt Onbekend	24 26 27 38
Heeft P een uitkering?	Nee Ja Nvt Onbekend	32 14 5 54
Heeft M een uitkering?	Nee Ja Nvt Onbekend	18 41 3 43
<i>Uithuisplaatsing</i>		
Kind is in een pleeggezin, tussen 2005-2011 (geweest); datum plaatsing (evt. voor 2005)	Nee Ja	0 105
Is er een VOTS (geweest)?	Nee Ja	86 19
Datum laatste OTS	Er is een OTS Er is geen OTS	105 0
Voorlopige voogdij	Ja Onbekend Nvt	6 0 99
Voogdij bij BJZ	Ja Onbekend Nvt	24 0 81
Voogdij bij pleegouders	Ja Onbekend Nvt	0 0 105
Voogdij bij: anders, nl.	Ja Onbekend Nvt	1 0 104
<i>Aanleiding tot eerste uithuisplaatsing</i>		
Verwaarlozing	Nee Ja	71 34
Mishandeling kind	Nee Ja	89 16
Seksueel misbruik kind	Nee Ja	101 4
Pedagogische onmacht vader (P)	Nee Ja	54 51
Pedagogische onmacht moeder (M)	Nee Ja	13 92
Huiselijk geweld	Nee Ja	79 26
Verslaving drank P	Nee Ja	86 19
Verslaving drank M	Nee Ja	85 20
Verslaving drugs P	Nee Ja	90 15
Verslaving drugs M	Nee Ja	82 23
Verstandelijke beperking P	Nee Ja	103 2
Verstandelijke beperking M	Nee Ja	99 6
Psychologische problematiek P	Nee Ja	93 12
Psychiatrische problematiek P	Nee	95

	Ja	10
Psychologische problematiek M	Nee	64
	Ja	41
Psychiatrische problematiek M	Nee	67
	Ja	38
Overlijden P	Nee	103
	Ja	2
Overlijden M	Nee	104
	Ja	1
(Chronische) ziekte P	Nee	105
	Ja	0
(Chronische) ziekte M	Nee	105
	Ja	0
Opname P ziekenhuis/kliniek	Nee	103
	Ja	2
Opname M ziekenhuis/kliniek	Nee	103
	Ja	2
P in gevangenis	Nee	98
	Ja	7
M in gevangenis	Nee	104
	Ja	1
Opstandig gedrag kind	Nee	94
	Ja	11
Agressief kind	Nee	105
	Ja	0
Onhandelbaar kind	Nee	99
	Ja	6
Delinquent gedrag kind	Nee	105
	Ja	0
Cognitieve/schoolproblemen kind	Nee	100
	Ja	5
Verstandelijke beperking kind	Nee	104
	Ja	1
Emotionele problemen kind	Nee	91
	Ja	14
Gedragsproblemen kind	Nee	89
	Ja	16
Loveboycircuit	Nee	105
	Ja	0
Anders	Nee	97
	Ja	8
<i>Hulpverlening</i>		
Is er hulpverlening gestart voor de uithuisplaatsing?	Nee	24
	Ja	81
Zo ja, duur in maanden	Numeriek gemiddelde	32.52
	Nvt	24
	Onbekend	36
Praktisch pedagogische thuishulp (PPT, gezinszorg, IOG, e.d.)	Nee	64
	Ja	41
Zo ja, duur in maanden	Numeriek gemiddelde	16.76
	Nvt	63
	Onbekend	13
<i>Ontwikkeling kind bij uithuisplaatsing</i>		
Lichamelijke ontwikkeling	Wel problemen	33
	Geen problemen	72
w.o. lichamelijke handicap	Wel problemen	104
	Geen problemen	1
Motoriek	Wel problemen	8
	Geen problemen	97
Taalontwikkeling	Wel problemen	19
	Geen problemen	86
Sociaal: omgang met andere kinderen	Wel problemen	19
	Geen problemen	86
Sociaal: functioneren	Wel problemen	26

	Geen problemen	79
Emotionele ontwikkeling	Wel problemen	53
	Geen problemen	52
Cognitieve ontwikkeling	Wel problemen	14
	Geen problemen	91
w.o. verstandelijke beperking	Wel problemen	5
	Geen problemen	100
Geen problemen, maar problemen voor ontwikkeling kind werden voorzien	Nee	0
	Ja	33
	Nvt	72
	Onbekend	0
<i>Soort onderwijs</i>		
Onderwijs	Regulier basis	31
	Speciaal basis	1
	Cluster 3	1
	Cluster 4	0
	Dagbeh/dagverblijf	1
	MKD e.d.	5
	Anders, nl.	0
	Nvt, niet op school	66
Onbekend	0	
<i>Crisisopvang</i>		
Crisisopvang	Geen	95
	Wel	10
Contact met vader	Nee	6
	Ja	2
	Nvt	96
	Onbekend	1
Contact met moeder	Nee	4
	Ja	5
	Nvt	95
	Onbekend	1
<i>Doel uithuisplaatsing</i>		
Veiligheid beiden aan kind	Nee	18
	Ja	87
	Onbekend	0
Structuur bieden aan kind	Nee	21
	Ja	84
	Onbekend	0
Gezinssituatie scheppen	0=nee	76
	1=ja	29
	9=onbekend	0
Ontwikkeling kind bevorderen	Nee	42
	Ja	63
	Onbekend	0
Ander doel, namelijk.	Nee	100
	Ja	4
	Onbekend	0
<i>Verloop plaatsingen</i>		
Verplaatst na komst in het eerste pleeggezin	Nee	56
	Ja	49
<i>Eerste pleeggezin verplaatste kinderen (n = 49)⁴</i>		
Perspectief eerste pleeggezin	Opvang	2
	Kortverblijf	20
	Persp.zoekend	25
	Persp.biedend	1
	Persp.permanent	1
	Anders, nl.	0
	Onbekend	0
Duur eerste plaatsing	Numeriek gemiddeld	12.27
Netwerkplaatsing	Nee	30
	Ja	19

⁴ Voor de 56 niet-verplaatste kinderen zijn de gegevens alleen bij huidig pleeggezin ingevuld

Zo ja, in welk netwerk?	Grootouders Pz Grootouders Mz Familie Vrienden/kennissen Nvt Onbekend	6 6 4 3 28 2
Leeftijd Pp per 31-12-11	Numeriek gemiddeld ($n = 5$) Onbekend	54 44
Leeftijd Pm per 31-12-11	Numeriek gemiddeld ($n = 4$) Onbekend	50.25 45
Eigen kinderen pleegouders	Geen Wel Onbekend	2 21 26
Aantal thuiswonend	Numeriek gemiddeld ($n = 15$) Onbekend	1.53 34
Aantal pleegkinderen totaal	Numeriek gemiddeld ($n = 20$) Onbekend	1.60 29
<i>Bezoekregeling/contacten vader (P)</i>		
Contact met P	Nee Ja Nvt	19 30 0
Alleen per telefoon	Nee Ja Nvt	27 3 19
Bezoek	Bij plo Bij P Bij P en plo Elders, nl. Bij BJZ Onbekend Nvt	16 4 1 4 1 1 19
Frequentie	1xperwk 1xper2wk 1xper1mnd 1xper 6à8wk 1xper3mnd 1xper6mnd 1xper jr Soms tijdje wel, soms tijdje niet Anders, nl. Nvt Onbekend	4 4 2 3 0 0 0 3 3 22 8
Begeleide bezoeken	Nee Ja Nvt	17 15 17
Zo ja, frequentie	Soms Meestal (Vrijwel) altijd Nvt Onbekend	3 1 4 32 9
Veranderingen in bezoekregeling vader?	Nee Ja Nvt Onbekend	30 7 10 2
Zo ja, welke frequentie?	Vaker Minder vaak Nvt Onbekend	3 3 40 3
Zo ja, welke aard?	Met logeren Zonder logeren Wel bij plo Wel bij P Anders, nl. Nvt Onbekend	3 2 0 0 2 40 2

<i>Bezoekregeling/contacten moeder (M)</i>		
Contact met M	Nee Ja Nvt Onbekend	2 46 0 1
Alleen per telefoon	Nee Ja Nvt Onbekend	44 2 2 1
Bezoek	Bij plo Bij M Bij M en plo Elders, nl. Bij BJZ Nvt Onbekend	23 10 2 2 6 4 2
Frequentie	1xperwk 1xper2wk 1xper1mnd 1xper 6à8wk 1xper3mnd 1xper6mnd 1xper jr Soms tijdje wel, soms tijdje niet Anders, nl. Nvt Onbekend	19 10 4 0 0 0 0 1 5 4 6
Begeleide bezoeken	Nee Ja Nvt Onbekend	18 25 4 2
Zo ja, frequentie	Soms Meestal (Vrijwel) altijd Nvt Onbekend	7 1 10 21 10
Veranderingen in bezoekregeling moeder?	Nee Ja Nvt Onbekend	29 16 1 3
Zo ja, welke frequentie?	Vaker Minder vaak Nvt Onbekend	11 2 32 4
Zo ja, welke aard?	Met logeren Zonder logeren Wel bij plo Wel bij M Anders, nl. Nvt Onbekend	5 2 1 1 4 31 5
<i>Ontwikkeling kind eerste pleeggezin</i>		
Lichamelijke ontwikkeling	Wel problemen Geen problemen	15 34
w.o. lichamelijke handicap	Wel problemen Geen problemen	1 48
Motoriek	Wel problemen Geen problemen	5 44
Taalontwikkeling	Wel problemen Geen problemen	10 39
Sociaal: omgang met andere kinderen	Wel problemen Geen problemen	36 13
Sociaal: functioneren	Wel problemen Geen problemen	16 33
Emotionele ontwikkeling	Wel problemen	30

	Geen problemen	18
Cognitieve ontwikkeling	Wel problemen	5
	Geen problemen	43
w.o. verstandelijke beperking	Wel problemen	5
	Geen problemen	42
<i>Soort onderwijs</i>		
Onderwijs	Regulier basis	15
	Speciaal basis	3
	Cluster 3	0
	Cluster 4	0
	Dagbeh/dagverblijf	1
	MKD e.d.	1
	Anders, nl.	0
	Nvt, niet op school	27
Onbekend	2	
<i>Relatie met pleegouders eerste pleeggezin</i>		
<i>Gedrag:</i>		
Zich niet laten gezeggen	Wel problemen	11
	Geen problemen	33
	Onbekend	5
Niet accepteren van gezag	Wel problemen	0
	Geen problemen	44
	Onbekend	5
Vreemd gedrag	Wel problemen	6
	Geen problemen	38
	Onbekend	5
Opstandig, recalcitrant	Wel problemen	14
	Geen problemen	30
	Onbekend	5
Agressief	Wel problemen	2
	Geen problemen	42
	Onbekend	5
Anders	Wel problemen	3
	Geen problemen	41
	Onbekend	5
<i>Aard van contact maken met pleegouders:</i>		
Zoekt geen contact	Wel problemen	6
	Geen problemen	38
	Onbekend	5
Zoekt geen lichamelijk contact	Wel problemen	3
	Geen problemen	41
	Onbekend	5
Weert af	Wel problemen	4
	Geen problemen	44
	Onbekend	5
Allemansvriendje	Wel problemen	4
	Geen problemen	40
	Onbekend	5
Seksueel uitdagend	Wel problemen	0
	Geen problemen	44
	Onbekend	5
Anders	Wel problemen	1
	Geen problemen	43
	Onbekend	5
<i>Zich uiten:</i>		
Uit zich nauwelijks	Wel problemen	10
	Geen problemen	34
	Onbekend	5
Vlak	Wel problemen	3
	Geen problemen	41
	Onbekend	5
Je weet niet wat in hem omgaat/wat hij voelt	Wel problemen	9
	Geen problemen	35
	Onbekend	5

Zomaar driftbuien	Wel problemen Geen problemen Onbekend	10 34 5
Onvoorspelbaar	Wel problemen Geen problemen Onbekend	6 38 5
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 44 5
<i>Beëindiging van de eerste plaatsing t.t.v. dossieronderzoek</i>		
<i>Redenen beëindiging pleeggezinplaatsing</i>		
Verblijft het kind 1-1-2012 in hetzelfde pleeggezin?	Nee Ja	49 56
Is de 1 ^e reguliere pleeggezinplaatsing beëindigd?	Nee Ja	56 49
Verandering van perspectief van pleeggezin	Nee Ja Nvt	30 19 56
Indien ja:	- Van opvang naar kortverblijf - Van kortverblijf naar kortverblijf - Van kortverblijf naar perspectiefzoekend - Van kortverblijf naar perspectiefbiedend - Van perspectief zoekend naar perspectiefbiedend - Van perspectiefbiedend naar perspectiefzoekend	0 1 3 6 6 8 1
Andere opvoedingssituatie	Nee Ja Nvt	18 31 56
Indien ja:	- Gedrag kind te moeilijk voor dit pleeggezin vlg instantie(s) - Gedrag kind te moeilijk vlg pleegouders - Pleeggezin niet adequaat - Naar internaat - Naar gezinshuis - Terugplaatsing van het kind - Anders, nl.	0 3 1 2 1 22 2
<i>Kind is teruggeplaatst (n = 22)</i>		
Is het kind teruggeplaatst	Nee Ja Nvt	27 22 56
Indien ja: Terugplaatsing van kind naar (een van) de ouders, al dan niet met een Nieuwe partner (NP) van de ouder	Naar P Naar P en NP Naar M Naar M en NP Naar P en M Naar ouder(s) en opa/oma Anders, nl.	2 0 14 3 2 1 0
<i>Na terugplaatsing weer UHP (2^e UHP)</i>		
Weer uit huis geplaatst?	Nee Ja Nvt	16 6 83
Zo ja, waar is het kind hierna geplaatst?	Naar vorige pleeggezin Ander pleeggezin	1 5
<i>Kind is overgeplaatst uit eerste pleeggezin</i>		
Kind is overgeplaatst	Nee Ja Nvt	22 27 56
Indien ja, waar is hij geplaatst?	Ander pleeggezin Gezinshuis	27 0

	Leefgroep internaat	0
	Behandelinternaat	0
	Anders, nl.	0
	Onbekend	0
<i>Gegevens over eerste (of huidige) terugplaatsing naar (een van) de ouders (n = 22)</i>		
<i>Besluitvorming eerste terugplaatsing</i>		
Besluit BJZ aanwezig?	Nee	10
	Ja	12
Besluit schriftelijk aan plo?	Nee	17
	Ja	5
Melding bij de Raad vd KB?	Nee	14
	Ja	7
Toetsing door de Raad vd KB?	Nee	16
	Ja	6
Zo ja, toetsing op basis van dossiers BJZ?	Nee	0
	Ja	6
	Nvt	16
Zo ja, toetsing (ook) door eigen onderzoek?	Nee	5
	Ja	1
	Nvt	16
Zo ja, anders, nl.	Nee	4
	Ja	2
	Nvt	16
Mening Raad vd KB	Eens met Tp	6
	Twijfel over tp	0
	Niet eens met tp	1
	Nvt	15
Beschikking kinderrechter	Nee	15
	Ja	7
Mening pleegouders	Eens met tp	4
	Twijfel overtp	1
	Niet eens met tp	1
	Mening plo niet vermeld	16
Perspectief van de terugplaatsing	Blijft bij ouder	16
	Twijfel/onduidelijk	6
	Zal verplaatst worden	0
<i>Ontwikkeling van het kind na tp bij de ouders</i>		
Lichamelijke ontwikkeling	Wel problemen	4
	Geen problemen	18
w.o. lichamelijke handicap	Wel problemen	0
	Geen problemen	22
Motoriek	Wel problemen	1
	Geen problemen	21
Taalontwikkeling	Wel problemen	2
	Geen problemen	20
Sociaal: omgang met andere kinderen	Wel problemen	5
	Geen problemen	17
Sociaal: functioneren	Wel problemen	6
	Geen problemen	16
Emotionele ontwikkeling	Wel problemen	13
	Geen problemen	9
Cognitieve ontwikkeling	Wel problemen	4
	Geen problemen	18
w.o. verstandelijke beperking	Wel problemen	2
	Geen problemen	19
Onderwijs	Regulier basis	14
	Speciaal basis	4
	Cluster 3	0
	Cluster 4	0
	Dagbeh/dagverblijf	1
	MKD e.d.	2
	Anders, nl.	0
	Nvt, niet op school	3
<i>Relatie kind-ouders na tp</i>		

Gedrag:		
Zich niet laten gezegen	Wel problemen Geen problemen Onbekend	4 17 1
Niet accepteren van gezag	Wel problemen Geen problemen Onbekend	1 20 1
Vreemd gedrag	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Opstandig, recalcitrant	Wel problemen Geen problemen Onbekend	8 13 1
Agressief	Wel problemen Geen problemen Onbekend	1 20 1
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Aard van contact maken met ouders:		
Zoekt geen contact	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Zoekt geen lichamelijk contact	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Weert af	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Allemansvriendje	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Seksueel uitdagend	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	1 21 1
Zich uiten:		
Uit zich nauwelijks	Wel problemen Geen problemen Onbekend	2 19 1
Vlak	Wel problemen Geen problemen Onbekend	2 19 1
Je weet niet wat in hem omgaat/wat hij voelt	Wel problemen Geen problemen Onbekend	4 17 1
Zomaar driftbuien	Wel problemen Geen problemen Onbekend	5 16 1
Onvoorspelbaar	Wel problemen Geen problemen Onbekend	2 19 1
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	0 21 1
Contact ex-pleegouders en kind bij terugplaatsing		
Contact met ex-plo bij tp	Nee Ja Onbekend	10 10 2
Zo ja, Frequentie contact kind met ex-pleegouders bij tp, bij ouders en/of bij expleegouders	1xper week 1xper 2 à 4 wk 1xper 2 à 3 mnd	3 3 2

	1xper 6 mnd	0
	1xper jaar	0
	Onbekend	2
<i>Huidig internaat, dd 1-1-12 (n = 2)</i>		
Verblijft het kind 1-1-12 in een internaat (leef- of behandelgroep)	Nee	103 ⁵
	Ja	2
Zo ja, duur verblijf in mnd – tot 1-1-12	Numeriek gemiddelde	4
Perspectief internaatplaatsing	Blijft in internaat	0
	Twijfel/onduidelijk	2
	Zal verplaatst worden ander internaat	0
	Zal verplaatst worden andere groep	0
	Nvt	0
	Onbekend	0
<i>Ontwikkeling van het kind in internaat</i>		
Informatie over ontwikkeling kind aanwezig	Nee	1
	Ja	1
Lichamelijke ontwikkeling,	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
	Onbekend	1
w.o. lichamelijke handicap	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
	Onbekend	1
Motoriek	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
	Onbekend	1
Taalontwikkeling	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
	Onbekend	1
Sociaal: omgang andere kinderen	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
	Onbekend	1
Sociaal: functioneren	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
	Onbekend	1
Emotioneel	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
	Onbekend	1
Cognitieve ontwikkeling	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
	Onbekend	1
w.o. verstandelijke beperking	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
	Onbekend	1
<i>Soort onderwijs in internaat</i>		
Informatie onderwijs internaat aanwezig	Nee	1
	Ja	1
Onderwijs	Regulier basis	0
	Speciaal basis	1
	Cluster 3	0
	Cluster 4	0
	Dagbeh/dagverblijf	0
	MKD e.d.	0
	Anders, nl.	0
	Nvt, niet op school	0
	Onbekend	1
<i>Contact ex-pleegouders en kind in internaat</i>		
Contact met ex-pleegouders	Nee	0
	Ja	1
	Onbekend	1
Zo ja, frequentie	1xperwk	1
	1xper2 a 4wk	0

⁵ Deze 103 kinderen worden verder niet meegenomen in de frequenties van huidig internaat.

	1xper2 a 3 mnd	0
	1xper 6 mnd	0
	1xper jr	0
	Nvt	0
	Onbekend	1
<i>Bezoekregeling/contacten in internaat met vader (P)</i>		
Contact met P	Nee	1
	Ja	0
	Onbekend	1
Alleen per telefoon	Nee	0
	Ja	0
	Nvt	1
	Onbekend	1
Bezoek	1xperwk	0
	1xper2wk	0
	1xper1mnd	0
	1xper 6à8wk	0
	1xper3mnd	0
	1xper6mnd	0
	1xper jr	0
	Soms tijdje wel, soms tijdje niet	0
	Anders, nl.	0
	Nvt	1
	Onbekend	1
<i>Bezoekregeling/contacten in internaat met moeder (M)</i>		
Contact met M	Nee	0
	Ja	1
	Onbekend	1
Alleen per telefoon	Nee	0
	Ja	0
	Nvt	1
	Onbekend	1
Bezoek	1xperwk	0
	1xper2wk	0
	1xper1mnd	0
	1xper 6à8wk	1
	1xper3mnd	0
	1xper6mnd	0
	1xper jr	0
	Soms tijdje wel, soms tijdje niet	0
	Anders, nl.	0
	Nvt	0
	Onbekend	1
<i>Huidig gezinshuis, dd 1-1-12 (n = 1)</i>		
Verblijft kind in een gezinshuis?	Nee	104 ⁶
	Ja	1
Zo ja, duur verblijf in maanden tot 1-1-12	Numeriek gemiddelde	6
Perspectief gezinshuisplaatsing	Blijft bij gezinshuisouder	0
	Twijfel/onduidelijk	0
	Zal verplaatst worden	0
	Nvt	0
	Onbekend	1
Leeftijd Gp per 31-12-11	Numeriek gemiddelde	Onbekend
Leeftijd Gm per 31-12-11	Numeriek gemiddelde	Onbekend
Eigen kinderen	Geen	0
	Wel	1
Aantal thuiswonend	Numeriek gemiddelde	1
<i>Ontwikkeling van het kind in gezinshuis</i>		
Lichamelijke ontwikkeling	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
w.o. lichamelijke handicap	Wel problemen	0

⁶ Deze 104 kinderen worden verder niet meegenomen in de frequenties van huidig gezinshuis.

	Geen problemen	1
Motoriek	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Taalontwikkeling	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Sociaal: omgang met andere kinderen	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Sociaal: functioneren	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Emotionele ontwikkeling	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Cognitieve ontwikkeling	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
w.o. verstandelijke beperking	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
<i>Soort onderwijs</i>		
Onderwijs	Regulier basis	0
	Speciaal basis	1
	Cluster 3	0
	Cluster 4	0
	Dagbeh/dagverblijf	0
	MKD e.d.	0
	Anders, nl.	0
	Nvt, niet op school	0
Onbekend	0	
<i>Relatie gezinshuisouders-kind</i>		
<i>Gedrag:</i>		
Zich niet laten gezeggen	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Niet accepteren van gezag	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Vreemd gedrag	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Opstandig, recalcitrant	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Agressief	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Anders	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
<i>Aard van contact maken met ouders:</i>		
Zoekt geen contact	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Zoekt geen lichamelijk contact	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Weert af	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Allemansvriendje	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Seksueel uitdagend	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Anders	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
<i>Zich uiten:</i>		
Uit zich nauwelijks	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Vlak	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Je weet niet wat in hem omgaat/wat hij voelt	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Zomaar driftbuien	Wel problemen	1
	Geen problemen	0
Onvoorspelbaar	Wel problemen	0
	Geen problemen	1
Anders	Wel problemen	0

	Geen problemen	1
<i>Contact ex-pleegouders en kind in gezinshuis</i>		
Contact met ex-plo	Nee Ja	1 0
Zo ja, Frequentie contact kind met expleegouders in internaat en/of bij ex-pleegouders	1xper week 1xper 2 à 4 wk 1xper 2 à 3 mnd 1xper 6 mnd 1xper jaar nvt onbekend	0 0 0 0 0 1 0
<i>Contact met vader (P) in gezinshuis</i>		
Contact P	Nee Ja	1 0
Alleen telefonisch	Nee Ja	0 0 1
Bezoek in gezinshuis en/of bij vader	Nee Ja	0 0 1
Zo ja, Frequentie contact kind met vader in gezinshuis en/of bij vader	1xper week 1xper 2 wk 1xper mnd 1xper 6 à 8 wk 1xper 3 mnd 1xper jaar soms i tijdje wel, soms tijdje niet Anders, nl. Nvt Onbekend	0 0 0 0 0 0 0 0 1 0
<i>Contact met moeder (M) in gezinshuis</i>		
Contact M	Nee Ja	0 1
Alleen telefonisch	Nee Ja	1 0
Bezoek in gezinshuis en/of bij vader	Nee Ja	0 1
Zo ja, Frequentie contact kind met moeder in gezinshuis en/of bij moeder	1xper week 1xper 2 wk 1xper mnd 1xper 6 à 8 wk 1xper 3 mnd 1xper 6mnd 1xper jaar Soms tijdje wel, soms tijdje niet Anders, nl. Nvt Onbekend	0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 1
<i>Huidig pleeggezin per 1-1-2012 (n = 86)⁷</i>		
Verblijft het kind dd 1-1-12 in een pleeggezin	Nee Ja	19 86
Indien ja, is dit hetzelfde plg als het 1 ^e reguliere plg?	Nee Ja	30 56
Zo ja, duur verblijf huidig pleeggezin in maanden	Numeriek gemiddelde	48.45
Perspectief huidige pleeggezinplaatsing	Blijft bij pleegouders Twijfel/onduidelijk Zal verplaatst worden	54 20 8

⁷ Er missen negentien kinderen in de frequenties van huidig pleeggezin: zestien kinderen die zijn teruggeplaatst en niet opnieuw uit huis zijn geplaatst en drie kinderen die in een internaat of gezinshuis zitten.

	Onbekend	4
Is huidig pleeggezin een netwerkplaatsing?	Nee	54
	Ja	32
Hetzelfde netwerk?	Nee	0
	Ja	28
	Nvt	58
In welke soort netwerk?	Grootouders Pz	6
	Grootouders Mz	11
	Familie	10
	Vrienden/kennissen	2
	Nvt	56
	Onbekend	1
Leeftijd pleegvader	Numeriek gemiddelde ($n = 9$)	45.11
	Onbekend	77
Leeftijd pleegmoeder	Numeriek gemiddelde ($n = 8$)	42.63
	Onbekend	78
Eigen kinderen pleegouders	Numeriek gemiddelde	.92
	Onbekend	35
Aantal thuiswonend	Numeriek gemiddelde	2.03
	Onbekend	51
Aantal pleegkinderen (totaal)	Numeriek gemiddelde	1.71
	Onbekend	35
<i>Ontwikkeling van het kind in huidig pleeggezin dd 1-1-12</i>		
Lichamelijke ontwikkeling	Wel problemen	19
	Geen problemen	65
	Onbekend	2
w.o. lichamelijke handicap	Wel problemen	2
	Geen problemen	82
	Onbekend	2
Motoriek	Wel problemen	15
	Geen problemen	69
	Onbekend	2
Taalontwikkeling	Wel problemen	20
	Geen problemen	64
	Onbekend	2
Sociaal: omgang met andere kinderen	Wel problemen	25
	Geen problemen	59
	Onbekend	2
Sociaal: functioneren	Wel problemen	23
	Geen problemen	61
	Onbekend	2
Emotionele ontwikkeling	Wel problemen	49
	Geen problemen	35
	Onbekend	2
Cognitieve ontwikkeling	Wel problemen	18
	Geen problemen	66
	Onbekend	2
w.o. verstandelijke beperking	Wel problemen	8
	Geen problemen	76
	Onbekend	2
<i>Soort onderwijs</i>		
Onderwijs	Regulier basis	46
	Speciaal basis	9
	Cluster 3	1
	Cluster 4	0
	Dagbeh/dagverblijf	1
	MKD e.d.	2
	Anders, nl.	0
	Nvt, niet op school	24
	Onbekend	3
<i>Relatie huidige pleegouders – kind</i>		
Gedrag:		

Zich niet laten gezeggen	Wel problemen Geen problemen Onbekend	15 61 10
Niet accepteren van gezag	Wel problemen Geen problemen Onbekend	5 71 10
Vreemd gedrag	Wel problemen Geen problemen Onbekend	7 69 10
Opstandig, recalcitrant	Wel problemen Geen problemen Onbekend	19 57 10
Agressief	Wel problemen Geen problemen Onbekend	8 68 10
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	24 53 10
Aard van contact maken met ouders:		
Zoekt geen contact	Wel problemen Geen problemen Onbekend	4 72 10
Zoekt geen lichamelijk contact	Wel problemen Geen problemen Onbekend	2 74 10
Weert af	Wel problemen Geen problemen Onbekend	1 75 10
Allemansvriendje	Wel problemen Geen problemen Onbekend	5 71 10
Seksueel uitdagend	Wel problemen Geen problemen Onbekend	2 74 10
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	1 75 10
Zich uiten:		
Uit zich nauwelijks	Wel problemen Geen problemen Onbekend	7 69 10
Vlak	Wel problemen Geen problemen Onbekend	8 68 10
Je weet niet wat in hem omgaat/wat hij voelt	Wel problemen Geen problemen Onbekend	13 63 10
Zomaar driftbuien	Wel problemen Geen problemen Onbekend	13 63 10
Onvoorspelbaar	Wel problemen Geen problemen Onbekend	1 75 10
Anders	Wel problemen Geen problemen Onbekend	4 72 10
<i>Bezoekregeling/contacten met vader (P)</i>		
Contact met P	Nee Ja Onbekend	41 44 1
Alleen per telefoon	Nvt Nee Ja Onbekend	41 44 0 1

Bezoek	Bij pleegouders Bij P Bij P en pleegouders Elders, namelijk Bij BJZ Nvt Onbekend	17 13 2 5 2 41 6
Begeleide bezoeken	1xperwk 1xper2wk 1xper1mnd 1xper 6à8wk 1xper3mnd 1xper6mnd 1xper jr Soms tijdje wel, soms tijdje niet Anders, nl. Nvt Onbekend	8 12 9 3 1 1 1 7 0 41 3
Zo ja, frequentie	Nee Ja Nvt Onbekend	21 20 41 4
<i>Bezoekregeling/contacten met moeder (M)</i>		
Contact met M	Nee Ja Nvt Onbekend	11 73 0 2
Alleen per telefoon	Nvt Nee Ja Onbekend	11 73 0 2
Bezoek	Bij pleegouders Bij M Bij M en pleegouders Elders, namelijk Bij BJZ Nvt Onbekend	27 16 3 6 7 11 16
Begeleide bezoeken	1xperwk 1xper2wk 1xper1mnd 1xper 6à8wk 1xper3mnd 1xper6mnd 1xper jr Soms tijdje wel, soms tijdje niet Anders, nl. Nvt Onbekend	9 19 19 6 2 0 0 0 11 11 9
Zo ja, frequentie	Nee Ja Nvt Onbekend	26 42 11 7
<i>Verplaatsingen</i>		
Aantal verplaatsingen	Numeriek gemiddelde	1.84
Duur	Numeriek gemiddelde	28.46
<i>Leeftijden kind</i>		
Komst eerste pleeggezin	Numeriek gemiddelde	3.22
Komst huidige pleeggezin	Numeriek gemiddelde	3.52